

Aleksandrs Grīns

TOBAGO

Romāna dramatisējums

DRAMATIZĒJUMA PERSONAS

Hercogs Jēkabs
Joahims van Horns
Kapteinis Molīns
Bocmanis Aumalis
Jānis
Skreijas Andrejs
Ģirts Kubulnieks
Kuršu zemnieks
Līna
Bārbele
Madaļa
Krodzinieks
Garais holandietis
Hercoga rakstu taisītājs

*

Lielā sieva
Šķībais
Mazā Trīnīte
Dons Alonzo
Pedro
Izabella

*

No
Sarkanā kaķe
Pikars
Kapteinis
Jaunā spāniete

PIRMAIS CĒLIENS

I

Šķirot vēstures lapas

Pār pasauli mūžības vēji skrien,
Un smagas to spārnu vēdas.
Vīrs šķēpu un vairogu gaisā slien,
Tin sieva priekšautā bēdas.

Viss aizdārd pāri kā pērkona dārds,
Viss aizaug, kā aizaug vāga, —

Un paliek mūžos tik Jēkaba vārds
Un hercoga lepnā flaga.

Un asinis sārtās, kas lija daudz,
Zied atkal dzīvības traukā.
Un miglā plēn masti, pār kuriem trauc
Melnis vēzis sarkanā laukā.

II

Krustceļi miglā.

Saucējs. Kas tur?
Balss miglā. «Vanags skrien pret sauli.»
Saucējs. Kurp tu ej?
Balss miglā. Pie hercogs Jēkaba.
Saucējs. No kurienes tu nāc?
Balss miglā. No Ventspils kuģu būvētavas.
Saucējs. Kādas ziņas tu nes?
Balss miglā. Slaidās Dundagas priedes un Rendas
ozoli riež jaunu kuģi, ko par «Kurzemes hercogieni» sauks.
Mēs lūdzam hercogu kūmās.
Saucējs. Tu nes labas ziņas. Ej. (*Uz otru pusi.*) Kas
tur?
Balss miglā. «Vanags skrien pret sauli.»
Saucējs. Kurp tu ej?
Balss miglā. Pie hercoga Jēkaba.
Saucējs. No kurienes?
Balss miglā. No Engures dzelzslietuves.
Saucējs. Kādas ziņas tu nes?
Balss miglā. Mēs uzstādījām jaunu dzelzsāmuru. Tas
kaļ lielgabalus tīgeru rīklēm, ko likt jaunā kuģa sānos.
Saucējs. Hercogs priecāsies par tevi. Ej! (*Uz trešo
pusi.*) Kas tur?
Balss miglā. «Vanags skrien pret sauli.»
Saucējs. Kurp tu ej?
Balss miglā. Pie hercoga Jēkaba.
Saucējs. No kurienes?
Balss miglā. No Skrundas buru austuves.
Saucējs. Kādas ziņas tu nes?
Balss miglā. Mēs noaudām stipras un spēcīgas bu-
ras. Trīsgadu vērsis ar asiem ragiem nespēj tās plosīt.
Saucējs. Ko tu gribi no hercoga?

Balss miglā. Es gribu, lai viņa acs skata, kā mēs tās pirmoreiz vilksim rājās.

Saucējs. Tas ir labi. Steidzies! Kas tur?

Balsis miglā. Pie hercoga Jēkaba. Pie hercoga Jēkaba. Pie hercoga Jēkaba.

III

*Ventspils kuģu būvētavā, pie jaunā kuģa
«Kurzemes hercogiene».*

Jānis. Tas ir kā sapnis, meistar! Pirms dažiem mēnešiem vēl nebij nekā, bet tagad... Un, ja vēl uzvilks buras, tad es palikšu traks no prieka.

Skreijas Andrejs. Kas jums viss nav galvā, meistar! Tā zināt katru skrūvīti, katru ķīli! Un ielikt lielgabalu tā, lai tas būtu grozāms kā acs!

Van Horns. Dzīve ir gara un grūta, zēni, un tikai beigās mums ataudz īstā gaisma, bet tad nāk Viņš, visu valdnieks, un saka: diezgan!

Kubulnieks. Nieki, meistar. Jūs vēl dažu labu vīru kā lāci noliksiet augšpēdus. Puiši, par godu mūsu meistaram: vivat!

Visi. Vivat!

Van Horns. Pagaidiet, zēni, tas pienākas hercogam, ne man. Viņš arī drīz būs klāt. Jāni, vai viss kārtībā?

Jānis. Viss kārtībā. Mēs uzposām kuģi no augšas līdz lejai. Tur nav vairs ne zāģu skaidiņas.

Van Horns. Labi. Tīrība un kārtība ir kuģinieka pirmais likums.

Skreijas Andrejs. Bet ko tās kaijas tā skrien apkārt? Pavisam aizkļiedz ausis.

Kubulnieks. Tās saoz darvu, un darva tiem putniem ir tikpat kā medus.

Van Horns. Kaijas ir labi putni. Tās ir jūrnieku lakstīgalas. Ak, zēni, kad es atceros savu jaunību... Tu esi braucis nedēļām un mēnešiem ilgi, ūdens, debesis un vējš bijuši tavi vienīgie biedri, un tad — tad tu ieraugi dzimtenes kaijas...

Jānis. Bet vai jums negribas atkal braukt jūrā, meistar? Vai jūs varat tik viegli izlaist no rokām šo kuģi? Es gan... es... Ja es varētu braukt!

Van Horns. Ak, dēls, kuģu taisītājs ir tikpat kā skaistas meitas tēvs. To, kas tev pieaudzis sirdij, nāk un paņem cits.

Jānis. Bet jūs tak varat braukt!

Skreijas Andrejs. Jūs esat brīvs vīrs, ne tā kā mēs, un hercogs labprāt ņems tik piedzīvojušu kuģinieku.

Kubulnieks. Lai velns grauž nagus — brauciet, meistar! Arī jūras māte kļūs mīlīga, kad ieraudzīs pazīstamu ģīmi.

Van Horns. Nē, nē, mani kauli jau par veciem. Bez tam es dzirdēju, ka hercogs runājis ar kapteini Molīnu.

Jānis. Ar to, kas nesen pārbrauca no spāņiem?

Skreijas Andrejs. Vai, tas ir velna vīrs! Tas dzer tabaku.

Kubulnieks. Ne dzer, bet taisa smēķi. Tu ar nekā nezini no svešu zemju lietām.

Jānis. Bet diez' kurp šis kuģis brauks?

Kubulnieks. Vedīs enkuru un smalkus šņabjus. Vai citādi liktu četrdesmit lielgabalus uz klāja?

Van Horns. Nē, man šķiet, šoreiz tai lietai būs cita sliede. Hercogam tagad galvā lielas lietas.

Skreijas Andrejs. Ko, lielas lietas?

Kubulnieks. Velns! Vai tik nebrauks pie turkiem?

Van Horns. Tālāk. Hercogs Jēkabs tagad grib būt ne vien lielskungs par Kurzemi un Zemgali, bet iecerējis arī moru un indiāņu zemes.

Kubulnieks. Mori un indiāņi! Kungs, stāvi man klāt! Tie jau cilvēkēdāji.

Van Horns. Vai nu cilvēkēdāji, vai ne, bet tālas un neredzētas zemes tās ir.

Jānis. Kaut es varētu turp tikt!

Van Horns. Ak, dēls, skrej kur skriedams, bet vecumdienās sirds vienmēr nesīsies uz dzimteni. Patiesībā jau neviens vēl nezina, kurp īsti kuģis brauks. To tur slepenībā.

Skreijas Andrejs. Kāpēc?

Van Horns. Lai hercoga skauģi nedabū zināt. Uz jūras, mani mīļie, ir tāpat kā pie kāršu galda: ja cits dabūs manīt tavas kārtis, tad ir pagalam.

Jānis. Bet kad tas nāks zināms? Kuģis tak pilnīgi gatavs un var doties ceļā.

Van Horns. Varbūt šodien kristībās hercogs pateiks. Bet tur jau nāk kapteinis. Varbūt tas zin vairāk. (*Nāk kapteinis Molīns un bocmanis Aumalis.*)

Molīns (*Aumalim*). Jā, bocman, tā lieta man patīk. Kaut svešā zemē, bet tak reiz pie miera.

Aumalis. Un jūs domājat, kaptein, ka es varētu braukt ar visu ģimeni un palikt tur?

Molīns. Bez šaubām, Aumali. Es aizlikšu pāris vārdus pie hercoga. Še roka. (*Sadodas rokās.*) Sveiki, van Horn. Vai ietaisījāt mums mīkstas gultas, ko? Ha, ha, ha!

Van Horns. Jūs uzminējāt. Tādas nebūs redzētas. Hercogs līcis nokalt smalkas tērauda atsperes. Viņš arī visu iedomā!

Molīns. Tad ir labi. Pēc tā brāziena, ko nupat dabūjām, es vairs tiešām nezinu, uz kuriem sāniem gulēt.

Van Horns. Vai svaidīja gan? Jā, stāsta, ka rietumos bijušas lielas vētras.

Aumalis. Mūs valstīja kā pupu kūļus. Žēlīgais Dievs! Tāds elles laiks nebij redzēts.

Molīns. Pīpi izpūta no zobiem laukā. Kad tevi deviņi!

Van Horns. Bet nu tak varēsiet kādu laiciņu atpūties?

Molīns. Ko tur pūtīsies! (*Rāda uz kuģi.*) Kad brūtei šķidrauts ap galvu, tad jābrauc pie mācītāja.

Van Horns. Kad tad dosaties ceļā?

Molīns. Ziedu mēnesī jābrauc ārā. Pūtīsies viņā galā.

Jānis (*aiz nepacietības iejaucas sarunā*). Bet viņā galā tak kuģi ilgi nestāv.

Molīns. Tagad stāvēs, puis'. (*Van Hornam.*) Hercogs nopircis jaunu zemi, un man jāpaliek tur par pārvaldnieku.

Van Horns. Neuzdrošinos prasīt, kur tā ir.

Molīns. To man arī nav vēlēts stāstīt.

Kubulnieks (*citiem puisiem*). Nu ja, ka lielas lietas griež. Noslēpums!

Molīns. Bet drīz jau tas nāks klajā. Turp jau brauks liels blāķis kurzemnieku.

Kubulnieks. Zinājis, ka nav cilvējēdāju — gāztos līdz.

Molīns. Sieva ir?

Kubulnieks. Kur t' šo ņems!

Molīns. Tad jāpaliek otrā strēķī. Pirmām kārtām nāk ģimenes cilvēki. Jaunajā zemē vajag iedzīvotāju.

Kubulnieks. Puiši, nu vairs nav joka lieta: jāsāk iet meitās.

Jānis (*sapņaini*). Kaut es varētu tikt līdz! Pāri jūrai! Pavisam citā pasaulē!

Skreijas Andrejs. Hercogs nāk! Jau nogriežas ap stūri. (*Fanfaru skaņas un pūļa troksnis.*)

Van Horns. Zēni, uz kāpnēm! Un dariet, kā teicu.

Molīns. Nāc, Aumali! Nostāsimies mēs te. (*Fanfaras tuvāk. Hercogs Jēkabs un pavadoņi. Ļaudis.*)

Van Horns (*uz viena ceļa*). Žēlīgais zemes tēvs! Atļauj man, vecam Holandes kuģu būvētājam, tavam pazemīgam kalpam Joahimam van Hornam, nodot tev šo kuģi, kam būs nest tālos ūdeņos mūsu zemes slavu. Mūsu cirvji un mūsu kalti beiguši darbu, lai strādā tālāk tavs prāts un gaišais skats, hercog Jēkab. Vivat!

Visi. Vivat!

P u i š i (*uz kāpnēm*).

Cirvis tēsa priedi,
Cirvis bij mums spožs.
Kuģis spožu sliedi
Nu ies žilbinošs.

Mīlā Jūras māte,
Vieglus viļņus dod,
Neļauj Vēju mātei
Viņus sabangot!

Ved uz tāliem krastiem
Svešas zemes jaust,
Liec no slaidiem mastiem
Hercogslavu paust.

Hercogam lai vivat
Un lai trīskārt sveiks!
Ilgu mūžu dzīvot,
Lielus darbus veikt!

Visi. Sveiks! Sveiks! Sveiks!

Hercogs Jēkabs. Pateicos, mani mīlie. Pie šī kuģa mums sevišķi siets prāts, jo tas nesīs mūsu mīlotās laulātās draudzenes «Kurzemes hercogienes» vārdu. Lai tad pēc vecas paražas apraso svešzemju vīns viņa sānus un uzvijas mūsu karogs viņa mastos! (*Sasit pudeli pret kuģa sāniem.*)

Van Horns. Pacelt hercoga standartu!
(*Mastā uzvijas karogs — melns vēzis sarkanā laukā. Kuģa sānos atmirdz nosaukums «Die Hertzogin von Churland».*)

Puiši (*uz kāpnēm*).

Hercogam lai vivat
Un lai trīskārt sveiks!
Ilgu mūžu dzīvot,
Lielus darbus veikt!

Visi. Sveiks! Sveiks! Sveiks!

Hercogs Jēkabs. Pateicos, vecais kuģu būvētāj Joahim van Horn! (*Sniedz viņam roku.*) Es redzu, tu esi būvējis kuģi gudri un stipri. Tas mums jo patīkamāk tāpēc, ka lieli un grūti būs tie darbi, ko gribam uzticēt šim kuģim. (*Saviļņojums ļaudis.*)

Kubulnieks. Jūs dzirdat? Te būs tādas lietas, ka griezīsies galva.

Hercogs Jēkabs. Kaptein Molīn!

Molīns. Jā, jūsu gaišība.

Hercogs Jēkabs. Tad nu saņem šo kuģi un vadi drošu roku līdz tālajiem Amerikas krastiem. (*Molīns uz viena ceļa, skūpstā hercoga roku.*)

Kubulnieks. Uz Ameriku! Tavu gaisa gabalu!

Jānis. Uz Jauno Pasauli! Pāri visām lielajām jūrām!

Molīns. Esmu priecīgs, hercog, ka man lemts izpildīt jūsu lielos nodomus.

Hercogs Jēkabs. Klausaities jūs visi, ļaudis! Šis kuģis brauks uz tālo Tobago jeb Tabakas salu, ko esam nopirkuši no angļu grāfa Jorika sev par prieku un savai zemei par labklāšanu.

Kubulnieks. Tabakas sala! Tur augs dārgie ārzemju smēķi! Bet, žēlīgais lielskungs, vai tur nav cilvēkēdāju?

Hercogs Jēkabs (*smaida*). Nē, cilvēkēdāju tur nav. Tur vēl vispār neviens nedzīvo. Tā ir palmu un papagaiļu sala, kurā mēs gribam savus Kurzemes ļaudis nometināt, lai viņi mums svešzemju augļus kopj un audzē.

Jānis. Un visi varēs braukt turp?

Hercogs Jēkabs. Mēs gribam ap astoņdesmit ģimenes savākt un turp nosūtīt. Kaptein!

Molīns. Jā, jūsu gaišība.

Hercogs Jēkabs. Vai ārzemju tirgos holandieši vēl tikpat plēš par muskatu un kardamonu?

Molīns. Vēl trakāk. Dzirdēju, ka nupat cenas vēl vairāk saceltas.

Hercogs Jēkabs. To mantrausībai vairs tiešām nav mēra. Jau tā viņi pelna pieci seši simti procentes, kuģu

fraktis atskaitot. Nekas, mēģināsim viņiem spītēt. Nu tad uz labu izdošanos! Kaptein, tu tak atvedi kādu mucīņu spāņu vīna?

M o l i n s. Jā, jūsu gaišība, saldo malāgu, kas ir biezs kā asinis.

H e r c o g s J ē k a b s. Lai tavi puisi stiepj šurp. Uz kristībām jāuzdzer! — Un veliet šurp alus mucas un siera rituļus. Šodien jābūt visiem līksmiem!

K u r š u z e m n i e k s (*ar alus kannu*). Lai Dievs un Laima tev dod ilgu mūžu, žēlīgais valdniek. Neapsmādē mūsu misu, jo, kas to dzer, tas labi domā un tam viss padodas.

H e r c o g s J ē k a b s. Pateicos no visas sirds, tu, vecais kuršu vīrs. (*Dzer.*) Ja tev nebūtu tik balta galva, es liktu priekšā tev pašam braukt uz Tobago salu, kur gaiss ir miksts kā piens un palmas vēl lielākas par mūsu ozoliem.

K u r š u z e m n i e k s. Mums abiem jāpaliek pie ozoliem, lielskungs. Tāpēc ņemiet šo ozola vainagu, ko pinušas mūsu meitu rokas un kurā ir mūsu zemes smarša un spēks.

L ī n a (*sniedz vainagu*). Lūdzu, lielskungs! (*Grib steigties prom.*)

H e r c o g s J ē k a b s. Tā ne, mīļais bērns. Arī mēs gribam būt pateicīgi. (*Noskūpst viņu.*)

K u b u l n i e k s. Lielskungs rāda, kā tas jādara. Meitas, saturas nu! (*Smieklī un gaviņu saucieni.*)

H e r c o g s J ē k a b s. Par šo skūpstu mums gan pienāktos tevī izdancināt, bet mēs neesam vairs lēcēju gados un tāpēc dosim savā vietā gluži jaunu. (*Jānim.*) Nu, puis', kādu amatu tu te pildi?

J ā n i s (*apjucis*). Esmu mācījies kalēja darbu, bet tagad pie kuģu meistara van Horna būvēju šo kuģi.

H e r c o g s J ē k a b s. Tātad divi amati — kuģa namdaris un kalējs vienā personā? Nāc žiglāk šurp, tev būs vēl trešais amats. (*Saliek kopā Jāņa un Līnas rokas.*) Un tagad, mīļie bērni, lai katram vecumam top sava daļa: jaunajiem dejas prieki, sievietēm mēlošana savā starpā un vīriem alus kannas. (*Mūzika un dejas. Jānis un Līna stāv kādu brīdi nekustoši.*)

L ī n a. Viens no diviem! Vai nu laižat vaļā, vai sāksim deļot. Uz vietas te nav stāvēšana.

J ā n i s. Deļosim! (*Abi aizdeļo.*)

Kubulnieks. Nu iet zaļi! Vai nav kāda vecāka sieva, kas gribētu mani izgriezt?

Līna (*dejojot*). Kāpēc tu nekā nesaki? Vai es tev nepatīku?

Jānis (*pēkšņi apstājas dejojot*). Tas ir kā sapnis. Kugis un jūras — palmu un papagaiļu sala — un tu. Tu! (*Ātri satver viņu un noskūpstā. Abi atkal aizdejo.*)

IV

Ventspils krodziņā.

Jūrnieku dziesma

Īsts vīrs ir jūras braucējs,
Tas zemi nepanes.
Te putekļi kāpj kaklā
Un gulst uz dvēseles.

Te ūdens tam par saldu,
Te šnabis sāļš par daudz —
Un tāpēc sit viņš krogu
Un steigšus projām brauc.

Un brauc viņš tālā jūrā
Pār zivju mugurām,
Un raud par viņu meitas
Līdz sešām nedēļām.

Un raud par viņu meitas
Līdz sešām nedēļām, —
Un varbūt raud vēl tagad,
Bet mēs to nezinām.

Kubulnieks. Vēl vienu kannu! Un tā tad tu, Aumaļtēv, dosies gan uz to Tabakas salu.

Garais holandietis. Kas grib nomēģināt manu pīpi? Tad jūs redzēsiet, kas ir īsta tabaka. Te, Kurzemē, jau smēķē kāpostu lapas, ne tabaku.

Kubulnieks. Nemuldi! Dod šurp. (*Ievelk dūmu.*) Velns, ir gan stiprs. Rauj rīkli cieti. Un tas dūms nāk no Tabakas salas, ko?

Garais holandietis. Kas par Tabakas salu! Tas nāk no pašas ķīnīzeru zemes, saproti?

Kubulnieks. Tā jau domāju. (*Sniedz pīpi atpakaļ.*) Tabakas salā ir labāks.

Garais holandietis. Tabakas salā? He, he! Ar tik maziem pleķiem es nemaz neķimerējos.

Kubulnieks. Klausies tu, garā holandiešu vārma! Kad es grābšu, no tevis ne pleķis nepaliks pāri!

Garais holandietis (*virzās nost*). Ūja, nezvērs, ūja! Krodzinieks (*viņiem vidū*). Katrs uz savu pusi, katrs uz savu pusi! Lamāties var, cik grib, kaušanās te nav. Sapratāt?

Kubulnieks. Viņš te ies gānīt Kurzemes hercoga īpašumus!

Krodzinieks. Dzeršana iekšā, kaušanās uz ielas. Sapratāt?

Kubulnieks. Bet saki, kam taisnība — man vai viņam? Tabakas sala tak ir slavena sala, ko?

Krodzinieks. Taisnība būs tev. Tas svētais vai ķēniņa stāds, ko par tabaku sauc, tieši no Tabakas salas citās zemēs ieviesies.

Kubulnieks (*garajam holandietim*). Tu dzirdēji? Pameģini vēl atplēst muti, tad es visu tavu pīpi sabāzīšu iekšā.

Krodzinieks. Bet vai jūs zināt, ka tā tabakas mode nāk no meitiešiem?

Skreijas Andrejs. No meitiešiem? Ej nu!

Krodzinieks. To pirmo prīzi šņauca Itālijas zemē viena augstas kārtas dāma — Katrīna no Medičiem. Pēc tam tā sērga izplatījās pa visām tautām.

Jānis. Bet tad tak Kurzemes hercogs būs tagad liels vīrs, ja viņam tāda sala piederēs?

Krodzinieks. Un jūs domājat, viņš to dara bez gudras ziņas? Es jums varu paklusām pateikt, ko viņš grib.

Visi. Nu stāsti, stāsti!

Krodzinieks (*noslēpumaini*). Viņš grib viens pats būt kungs mūsu zemē — bez muižniekiem.

Kubulnieks. Va velns! Nudie! Tie plānie deguni tak viņam visur maisās pa kājām.

Aumalis. Taisnība gan. To slaku viņš sev blakām nevar ciest.

Krodzinieks. Nepavisam nevar ciest. Es jums saku, — viņš grib aiz tālām jūrām jaunas zemes iemantot, lai stiprs un bagāts paliktu un spētu daudz karavīru algot.

Kubulnieks. Un, kad būs daudz karavīru, tad vienā jaukā dienā — čiks! Un muižniekiem dziesma cieti.

Jānis. Ak, ja viņš to spētu izdarīt!

Krodzinieks. Vai kāds no jums redzējis hercoga Jēkaba tēvu, lielkungu Viļumu?

Visi. Nē.

Krodzinieks. Tad jūs saprastu, no kurienes tas naids cēlies. Tas jau bij kā traks uz muižniekiem.

Aumalis. Es, pa svešām zemēm braukdams, dzirdēju, ka viņš divus Jelgavā pie Driksas līcis naktī nodurt.

Krodzinieks. Un būtu nodūris visus, ja poļi šiem nenāktu palīgā. No viņa izskata vien visi bij bāli kā kaļķi.

Skreijas Andrejs. Nu, nu? Kāds tad viņš izskatījās?

Krodzinieks. Viņam bij šitādas bikses — jā! Jūs varat to iedomāties?

Kubulnieks. Va velns! Nudie! Tam tik vajadzēja būt vīram.

Krodzinieks. Un bij ar'. Apakšā kājas tieviņas, tieviņas, bet augšā — nu, es jums saku! Gluži nevainīgam cilvēkam bij bail paskatīties. Un kad viņš vēl piecirta kāju!

Skreijas Andrejs. Vai Dieviņ! Man no stāstīšanas vien iet auksts pār kauliem.

Krodzinieks. Vēl tagad ap Jelgavu dzied tā:

Tur Jelgavā, pie Driksas,
Tur notiek lietas fiksas,
Ai holdi holdridi!
Tur Jelgavā, pie Driksas
Tur muižniekiem dreb biksas,
Ai holdi holdridi!

Ai holdri holdri holdi,
Tur Viļums nodur Noldi
Ap tumšu pusnakti.
Tur Jelgavā, pie Driksas,
Tur notiek lietas fiksas,
Ai holdi holdridi!

Kubulnieks. Vai zini, tu esi smalks krodzinieks. Stiep vēl pa kannai uz tiem priekiem. Un dod tam Holandes nēģim arī dzert, lai viņš redz, kādi ir latviešu vīri.

Krodzinieks (*aiziedams*). Un hercogs Jēkabs ir no tās pašas mīklas cepts kā viņa tēvs, to es jums saku. Tikai viņš ir gudrāks un mierīgāks. Viņš sāk ar Tabakas salu, bet piejauks tai tabakai pulveri — pieminiet manus vārdus!

Aumalis. Krogus vīram taisnība. Kā es tagad, no tāluma pārbraucis, redzu, tad te, Kurzemē, pie muižniekiem nav nekāda dzīve.

Jānis. Kas te par dzīvi! Karātavas katrā muižā. Vai nu valgs, vai bendes zobens — citādi muižas tiesa nespiež.

Skreijas Andrejs. Ja junkuram nepatik tavs deguns, pataisa tevi par burvi vai raganu un izcepina uz sārta.

Aumalis. Tāpēc arī tie laudis tagad tā laužas uz to salu. Dažu kungu tiesā zemnieki jau sākuši dumpoties: šie vairs negribot darbos iet, bet braukt uz siltām zemēm.

Krodzinieks (*atnesis alus kannas*). Un laimīgs tas, kas tiks projām. Es jums saku, — te nebūs labi.

Skreijas Andrejs. Nu, nu?

Krodzinieks. Es jums varu paklusām pateikt, kas būs.

Vīsi. Nu, stāsti, stāsti!

Krodzinieks (*noslēpumaini*). Kari būs. Skatāties: pie debesīm dienvidu pusē ir sarkana astes zvaigzne.

Kubulnieks. Va velns! Nudie! Līka kā zobins.

Krodzinieks. Tā ir mēra slota. Pieminiet manus vārdus, tik negantas sērgas atkal celsies, ka zeme pustukša no laudīm paliks, tāpat kā lielskunga Fridriķa laikā.

Aumalis. Tā jau stāsta, ka poļu zemē neesot karošanai gala.

Kubulnieks. Un arī turki ceļoties kājās!

Skreijas Andrejs. Un maskaviešu cars pulcinot kopā savus streļcu un čeremis pulkus.

Krodzinieks. Un tatārus! Tie ir vēl trakāki.

Kubulnieks. Tie esot pēc dabas sumpurniem rada un dzerot cilvēku asinis.

Krodzinieks. Nu, vai es neteicu, ka vaidu laiki nāks pār Kurzemi.

Garais holandietis (*piecēlies no sava galda*). Tiesa, krodziniek. Es tikai nesaprotu, kāpēc tu to tik priecīgi stāsti. Kur tad tu ar savu dziru liksies?

Kubulnieks. Ko tas garais te atkal maisās starpā?

Krodziniēks. Kas tad man? Es pabraucu ar savām mucām jūrā un, kad kaušanās karstums pāri, pasniedzu uzvarētājam pa malkam.

Visi. Tas ir smalki! Ha, ha, ha! Uz to var atkal iedzert!

Skreijas Andrejs. Ko tu, Jāni, tāds kluss palicis?

Jānis. Es domāju par to salu. Tur nekādi sirotāji un sumpurņi neieklūs.

Kubulnieks. Nē, tur nu gan ir dzīve kā Dieva ausī.

Jānis. Un vai jūs zināt, kas tā par salu? Es visu laiku esmu klausījies, ko par viņu stāsta.

Garais holandietis. Nu, pūt vaļā, pūt! Varbūt tur dzīvo kaķi divām astēm?

Kubulnieks. (*pavēloši*). Garais, paliec īsāks. Apsēdies! (*Garais holandietis apsēžas.*)

Jānis. Tur nav ne rudens, ne ziemas, bet vienmēr vasara. Tur aug palmas bez skaita un dažas tik lieliem riekstiem kā bērna galva. Ja tādu riekstu pārsit pušu, tek ārā garšīgs balts piens.

Skreijas Andrejs. Piens no riekstiem! Tad tak tur govju nemaz nevajag!

Jānis. Tur ir simts divdesmti astoņas upes, bagātas zivīm un vēžiem, un tikpat daudz avotu. Bet ostā, ko par «vēso maisu» sauc, var ērti novietot simts kuģu.

Garais holandietis. Vēssais maiss — tas nu melo kā no grāmatas!

Kubulnieks. Es to maisu tev uzbāzīšu galvā, ja tu neklausīsi, — Jāni, stāsti.

Jānis. No maija līdz oktobrim tur notiek bruņurupuču staigāšana. Tad viņi nāk ārā no jūras dēt olas un tos var viegli noķert.

Skreijas Andrejs. Un kur tos liek, kad tie noķerti?

Jānis. Vāra zupā.

Skreijas Andrejs. Zupā! Debesu tētiņ! Rupuci zupā!

Jānis. Un tur var ķert arī papagaiļus un mērkaķus.

Skreijas Andrejs. Kur tad tos lai liek?

Garais holandietis. To es zinu. Holandē var mērkaķus dārgi pārdot čigāniem.

Kubulnieks. Pieraujies! Ja kādu mērkaķi vajadzēs Holandē pārdot, tad pārdos tevi. — Jāni, stāsti!

Jānis. Tur ir Ķīnas āboli, ko visi slavē kā labu līdzekli pret mēri. Tur ir muskatrieksti, pipari, kanēlis un citi dārgi augi. Tur var audzēt cukurniedras un vārīt cu-

kuru. Andrej, Ģirt, es vairs nevaru nevienu nakti gulēt: brauksim vecajam Aumalim līdzī uz to brīnišķīgo salu!

Kubulnieks. Lai velns grauž nagus — brauksim ar'!

Skreijas Andrejs. Es esmu braucējs tūlīt, ja tik mūs ņem līdzī.

Aumalis. Tā lieta ar to braukšanu nav tik vienkārša, zēni. Tur pieņem tikai pilnas vaļas ļaudis, bet jūs esat lielkunga kuģu būvētāji.

Skreijas Andrejs. Lūgsim kapteini!

Jānis. Lūgsim hercogu!

Kubulnieks. Kritīsim ceļos un lūgsim hercogu!

Garais holandietis. Un jūs domājat braukt pa jūrām?

Kubulnieks. Vienā kuģī ar tevi nu gan ne. Tad tur būs smags gaiss.

Garais holandietis. Ieēdiet labi daudz Kurzemes ķilķenu, lai varat pabarot zivis.

Kubulnieks. Nelabi man paliek tikai tad, kad es tevi ieraugu.

Krodzinieks. Katrs uz savu pusi, katrs uz savu pusi! Lamāties var, cik grib, kaušanās...

Kubulnieks. Kaušanās te nemaz nevar iznākt. Viņš jau krīt, kad es tam tikai paskatos virsū. (*Sakrusto rokas uz krūtīm un ar kāju nosper holandieti zemē.*)

Garais holandietis. Vai Dieviņ! Palīgā, palīgā! Pārlauza abas kājas!

Molīns (*durvīs*). Kas te notiek?

Kubulnieks. Viņš te ies gānīt Kurzemes hercoga ļaudis, kas grib braukt uz Tabakas salu!

Molīns. Jūs gribat braukt uz Tobago?

Jānis. Ņemiet mūs līdzī, kapteiņa kungs!

Skreijas Andrejs. Ņemiet mūs līdzī!

Kubulnieks. Ja mēs būsim tur, tad jūs ļauna vārda no visādiem pasaules skrējējiem nedzirdēsiet.

Molīns. Bet jūs tak neesat brīvi ļaudis. Kā lai ņemu jūs līdzī?

Jānis. Aizlūdziet par mums pie hercoga.

Skreijas Andrejs. Aizlūdziet gan, kapteiņa kungs.

Kubulnieks. Ja iznāks kādreiz kaušanās, tad jūs to nenožēlosiet.

Aumalis. Jūs varētu gan aizlūgt, kaptein. Zēni par traku grib braukt jūrā.

Molīns (*smaidīdams*). Bet kā tad bij ar to precēšanos?

Jūs te trīs jauni puisi kā mieti. Vai jūs domājat precēt nēģerietes, ko?

Kubulnieks. Bet nēģerietes tak laikam ir... melnas?

Molīns. Kā grāpja dibens.

Kubulnieks. Un kādi tad varētu iznākt... bērni?

Molīns. Kādi tad nu iznāks, ja balts kopā ar melnu? Pelēki kā kaķi būs.

Kubulnieks. Nē, lai Dievs pasargā! Tad tā lieta neiet.

Jānis. Es... es gribētu precēties tūlīt.

Molīns. Lūk, tas ir prātīgs vārds. Kas tad viņa ir: brīvu ļaužu?

Jānis. Nē, pie muižnieka tepat Popes muižā.

Molīns. Bet kā tad tu apprecēsies?

Jānis. Varbūt hercogs var man palīdzēt? Viņš pats jau mūs saveda kopā.

Molīns. Kad tas bij?

Jānis. Nupat kuģa kristībā.

Molīns. Ak, tā jaunā meitene, ar ko viņš tev lika deļot? Nekas, tev ātri gājis uz priekšu. (*Ārā ianfaras skan.*)

Krodzinieks. Hercogs nāk mājās no ostas.

Molīns. Varbūt varu jums tūlīt līdzēt. Jūsu gaišība!

Hercogs Jēkabs. Ā, kapteinis Molīns. Labi, ka jūs satieku. Gatavojaties doties ceļā. Esmu saņēmis ziņas, ka jāpateidzas. (*Jānis, Skreijas Andrejs un Kubulnieks uz ceļiem.*) Ko tie grib?

Molīns. Jūsu gaišība! Vienam no viņiem gadījusies precēšanās vajadzība. Bet tā ir diezgan grūta lieta, un nabaga puisis grib jūsu palīdzību izlūgties.

Hercogs Jēkabs. Piecelaties. Kurš tas ir?

Jānis. Es, žēlīgais lielkungs.

Hercogs Jēkabs. Ak tas esi tu — ar diviem amatiem? Un tik drīz jau iemācījies trešo. Ja visi mani ļaudis tik ātri mācītos, tad mēs būtu pirmā valsts pasaulē.

Molīns. Tā ir tā pati meitene, ar ko jūsu gaišība viņam lika deļot. Bet viņa nav brīva — tā ir dzimtcilvēks muižā.

Hercogs Jēkabs. Kurā?

Jānis. Popē. Palīdziet mums, žēlīgais lielkungs.

Hercogs Jēkabs. Ja jau es pie tā esmu vainīgs, tad būs jāpalīdz. Kaptein!

Molīns. Jā, jūsu gaišība.

Hercogs Jēkabs. Nemiet sešus vīrus un tērpjaties goda drēbēs. Jūs būsiet precinieki. Rakstu taisītāj!

Rakstu taisītājs. Jā, jūsu gaišība.

Hercogs Jēkabs. Raksti vēstuli Popes kungam. Raksti, ka es viņam sūtu divas leopardu ādas un klēpi strausa spalvu un lūdzu dot līdzī meitu, ko grib precēt mans kuģinieks. Cerēsim, ka vēl šodien būs viss kārtībā. (*Jānis, Skreijas Andrejs un Kubulnieks atkal nokrīt ceļos.*) Kāpēc viņi atkal uz ceļiem?

Molīns. Viņi grib braukt līdzī uz Tobago salu.

Hercogs Jēkabs. Piecelaties! Vai tad maniem kuģu būvētājiem šē klājas tik ļauni?

Kubulnieks. Nē, lielkungs. Mēs tikai domājam, ka to salu var iznākt aizstāvēt pret dažādiem nešķīsteniem. Un tad mēs kausimies kā lauvas.

Hercogs Jēkabs. Nu labi. Es redzu, jūs esat tiešām braši puisi, un tādi man arī tur vajadzīgi. Kaptein, nemiet viņus līdzī. Un pienāciet pie manis rīt. Mums vēl daudz kas pārrunājams. (*Līdz ar pavadoņiem prom.*)

Jānis. Kapteiņa kungs, kā lai jums pateicos?

Molīns. Tagad nav laika pateicībai. Tagad tikai zirgos un prom uz Popi. Vienam no jums jājāj līdzī, piecus citus paņemšu no kuģa.

Skreijas Andrejs. Es jāšu.

Molīns. Labi. Un jūs rīkojiet uz kuģa kāzas. Tā kā jūs braucat uz Tobago, tad esat jūrnieki. Un jūrnieka kāzas jāsvin vienmēr uz kuģa. (*Līdz ar Skreijas Andreju prom.*)

Kubulnieks. Nu, Jāni! Uz tiem priekiem jāaplaiž viena kanna.

Jānis. Divas! Aumaļa tēv, sēzaties pie galda! Nē, trīs! Krodziniek, trīs kannas! Un tu, garais holandieti, sēdies arī tu klāt. Sabučojaties jūs abi. Tā.

Visi (*dzied*).

Īsts vīrs ir jūras braucējs,
Tas zemi nepanes.
Te putekļi kāpj kaklā,
Un gulst uz dvēseles.

Te ūdens tam par saldu,
Te šnabis sāļš par daudz —
Un tāpēc sit viņš krogu
Un steigšus projām brauc.

V

Uz «Kurzemes hercogienes» klāja.

Kubulnieks. Nečiksti, Jāni. Sieva nāk lēni, dzīvošana būs gara. Gan jau apniksi.

Jānis. Nē, man šķiet, muižnieks nelaidīs Līnu. Viņiem jau sen vajadzēja būt atpakaļ.

Kubulnieks. Ko, nelaidīs? Tā tik vēl trūka! Kad lielkungs lūdz, muižniekam jāpaklausa. Ek, vajadzēja man pašam jāt līdzī: ja šis daudz rūktu, es tam parādītu, kāds hercoga kuģiniekam nags.

Aumalis. Gan būs labi, Jān. Tās veltes, ko lielkungs sūtīja, bij varen bagātas, un muižnieks jutīsies pagodināts, ka lielkungs viņu lūdz.

Kubulnieks. Viņš apvilks leoparda ādu, piespraudīs strausa spalvas un līdīs bučot lielkungam roku — to es saku!

Kuģa ļaudis. Jāj, jāj! (*Tālumā mūzikas skaņas.*)

Kubulnieks. Ko es teicu? Brūte nāk griezdamās. Ej nu, Aumaļtēv, ej — tu būsi tas dižais vedējs. Atved šim to cielaviņu.

Aumalis. To es daru ar lielāko prieku. (*Prom.*)

Kubulnieks. Saturies, Jāni, saturies! Tik dūšīgs vīrs un nu izskatās pavisam slābans.

Jānis. Nez' kā būs, kad tu pats precēsies.

Kubulnieks. Es? Es nezīnu, ko darīšu, varbūt būšu maigs kā ūbelis, bet baiļu manā sirdī no šitādas lietas nebūs. Kas nav, tas nav.

Aumalis (*ved aiz rokas Līnu, aiz viņiem Skreijas Andrejs*).

Nāc, meitiņa, tautiņās,
Nu tev laiks tautās iet.
Tev Laimiņa sasegusi
Ejamās villainītes.

Līna. Ar tautieti saderēju,
Saskanēja gredzentiņi.
Nevar vairs kungi šķirt,
Ne īstie bāleliņi.

Jānis. Puķe, puķe, roze, roze,
Sen tu mani kairināji.
Sen tu mani kairināji,
Nu manā rociņā! (*Apkampjas.*)

Kubulnieks. Velns, cik tas smalki rīmējas! Nu die', tā var katram uznākt precēšanās kāre!

Skreijas Andrejs. Un uznāks. Gan tu redzēsi, ka uznāks.

Jānis. Bet kur jūs tik ilgi kavējāties?

Līna. Agrāk netikām. Kungs bij medībās. Un tad tas tavs draugs...

Jānis. Skreijas Andrejs? Ko tad viņš?

Skreijas Andrejs. Es sāku pārmīt dažus vārdus ar muižas junkuru. Šis saka: par tādām dāvanām jau kungs varot dot ne tikai vienu, bet veselas trīs meitas.

Kubulnieks. Tad būtu sējis to vīru pie vārda un atvedis arī mums brūtes.

Skreijas Andrejs. Es jau ar' neesmu vakarējais. Kad pārradās muižnieks, tūlīt griezu valodu uz to pusi: jūs gan, kungs, — saku — varējāt par katru ādu dot vienu meitu un par tām spalvām trešo piedevām.

Kubulnieks. Bet nedeva vis, pagāns?

Skreijas Andrejs. Tik ilgi vārdoju, kamēr deva. Tur ārā vēl divas sēž zirgā!

Kubulnieks. Va velns! Nudie'? Ko tad tu gaidi? Ved iekšā.

Skreijas Andrejs. Te vienu tu vairs nevari dabūt, to jau es pievācu. Miļo Aumaļtēv, par lūgšanu ejiet nu atkal lejā un vediet to manu cielavu šurp.

Aumalis. Jāiet jau ir. Es jūtu, šodien te būs smagas magaričas. (*Prom.*)

Kubulnieks. Nu kāda šī ir, tā trešā? Mazu, uzrautu deguntiņu, ko? Tādas man patīk.

Skreijas Andrejs. Gan jau redzēsi. Liec tagad mani mierā.

Kubulnieks. Nu re, kāds nav! Kā tiek pie piena poda, tā draugam jāstāv un jāskatās.

Aumalis (*nāk ar Bārbeli*).

Nodzeltēj'si bērza lapa
Krīt zemē griezdamās.
Izaugusi mūs' māsiņa,
Iet tautās smiedamās.

Bārbele.

Liptin lipa liepu lapa
Pie manām villainēm,
Tā pielipa tautu dēls
Pie tā mana augumiņa.

Skreijas Andrejs.

Patīk man tā meitiņa,
Tās meitiņas valodiņa:
Tai es došu sav' rociņu,
Savu zelta gredzentiņu. (*Apkampjas.*)

Kubulnieks. Tā valodiņa gan šai liekas būt aplam
ņipra.

Bārbele. Jā, ko tu domā! Uz reizi suņi rej, bērni
k dzied, septiņi jātnieki linkata lankata pa vārtiem iekšā.
Nu ir zviedri vai poļi — es saku. Nu tikai glābj katrs
kailu dzīvību! Bet uz reizi paskatos šim acīs — ahā, tas
ir ņēmējs! Tam acis kā kumeļam un uz mani vien, uz
mani vien.

Skreijas Andrejs. (*nokaunējies*). Ej nu, Bārbele,
ej! Vai tā maz bij?

Kubulnieks. Vai nu bij, vai nebij, bet mēle tev uz
labām eņģēm. Nu, ja es būtu tavs vīrs, tad gan tu man
ilgi tā netarkšķētu. Bet nu, Aumaltēv, lūdzu, lūdzu: kāpiet
vēlreiz lejā un vediet to trešo žagatu augšā. Ja būs pa
manam zobam, nudie' neželōšu lielo brandavīnu.

Aumalis. Nu, ja nāk lielais brandavīns, tad jāiet vien
būs. (*Prom.*)

Kubulnieks. Sazin jods, kas ir! Cik reiz neesmu no
masta gala lēcis ūdenī, bet tagad tomēr paliek tā jocīgi.

Jānis. Klausies, Ģirt, tu tak esi pavisam sarkans.

Skreijas Andrejs. Tev tā kā trīc lūpa.

Kubulnieks. Ko nu skatās visi vienam virsū. Kaut
tas Aumaltēvs drīzāk nācis!

Aumalis (*ved aiz rokas Madaļu*).

Taure nāca taurēdama,
Visu kuģi šūpodama.
Neba taure viena nāca,
Nāk meitiņa tautiņās.

Madaļa.

Protu, protu, redzu, redzu,
Kurš puisītis mani grib:
Cik uz mani acis meta,
Tik nosarka vaigu gali.

Jānis. Nu, Ģirt, tava kārtā.
Skreijas Andrejs. Saņemies! Lec no masta gala
ūdenī.
Kubulnieks.

Balta kaza piena prasa,
Pati piena devējiņa.
Jauna meita mutes prasa,
Pati mutes devējiņa.

(*Apkampj Madaļu un noskūpstā.*)

Aumalis. Es nu gan varu sacīt: viss, ko šodien daru,
man padodas. Žēl, ka nav ceturtās meitas, būtu pats dabū-
jis jaunu sievu.

Kubulnieks (*Madaļai*). Nāc, nāc, parādi, kāda tu
izskaties. (*Apgrīž viņu apkārt.*) Deguns varēja gan būt
īsāks un vairāk uz augšu, bet nekas. Brauksi līdzī uz
Tabakas salu?

Madaļa. Braukšu. Es vienmēr domāju, ka apprecēšu
kuģinieku, un teicu pati sev: nekur viņu vienu nelaidīšu,
visās jūrās braukšu viņam līdzī.

Kubulnieks. Pieturi, pieturi! Ar to runāšanu tev
būs jāpievaldās. Es pats runāju par septiņiem mēmiem, bet
abi mēs tarkšķēt nevaram. Tas nenozīmē, ka nebūs tā, ko
kungi sauc par mīlestību, bet mana drauga Skreijas
Andreja sievai tu līdzī nerunā. Sapрати?

Molīns (*nāk svētķu tērpā*). Nu, vai viss kārtībā? Trīs
pāri, ko? Re, bocman, kā iet pasaulē: vienu pāri rīkojām,
bet trīs iznāca.

Aumalis. Tas nozīmē, ka tā jaunā sala ir tiešām
svētīga sala.

Molīns. Nu tad klausaities, jaunās meitas! Jūs dabo-
nat krietnus un drošsirdīgus vīrus, to es varu teikt. Bet
dzīve ir grūta, mēs neviens nezinām, kas mūs sagaida sve-
šajā zemē. Ja nu jūs esat izšķīrušās iet viņiem līdzī prie-
kos un bēdās, stundās un nestundās, tad darīsim īsi un
ātri tai lietai galu.

Līna. Es savu Jāni nekad neatstāšu.

Bārbele. Mēs, cienīts jūras kungs, tikko sametāmies
acīm, tūlīt redzējām, ka tā lieta ir laba. Te vairs nav ne
ko ņemt, ne ko pielikt, vīrs un sieva ir viena miesa un
viena dvēsele — mēs turēsimies kopā un skauģiem par
spīti, draugiem par prieku brauksim uz to tabakas zemi.

Molīns. Tā ir gan valodīga! Nu, un tā trešā?
Madaļa (*klusī*). Man viņš patīk. Es braukšu līdzi.
Kubulnieks. Tā ir labi. Tikai nerunā daudz, tad būs
viss kā vajadzīgs.

Molīns. Lejā, manā kajītē gaida mācītājs. Bocman, jūs
kā dižais vedējs vediet viņus lejā un sakait mācītājam,
lai taisa to lietu drīz, jo jūrnieku kāzās nav daudz laika.
Bet mēs pa to starpu pēc vecas paražas nodziedāsim jūr-
nieku kāzu dziesmu. (*Aumalis un trīs pāri prom.*). Un nu,
zēni, dziediet sirsnīgi, lai jūsu biedriem laimīga dzīve.

Jūrnieku kāzu dziesma

Nav jūrnieka kāzās laika daudz,
Vējš ātri iešalcas burās.
Hei, mācītāj, žigli vārdus sauc,
Hei, līgav, pie masta turies!
Caur miglu, caur krēslu vētraino
Var redzēt jau klinti robaino.
Nav jūrnieka kāzās laika daudz,
Dzird rēcot jūru kā lauvu.
Hei, mācītāj, visus svētos sauc,
Hei, līgav, ap vidu tauvu!
Caur miglu, caur krēslu vētraino
Var redzēt jau vilni devīto.
Nav jūrnieka kāzās laika daudz,
Iet kuģis diedams pa selgu.
Hei, mācītāj, žigli vārdus sauc,
Hei, līgav, trauc as'ru velgu!
Caur miglu, caur krēslu vētraino
Var redzēt jau ostu saulaino.

Molīns. Un tagad — augstas laimes jaunajiem pā-
riem! (*Parādās jaunie pāri un Aumalis.*) Sveiks! Sveiks!
Sveiks!

Visi. Sveiks, sveiks, sveiks!

Kubulnieks. Un nu, Aumaļtēv, dižais vedēj, še lie-
lais brandavīns. Tas ir trīsreiz lielāks kā parasti, bet neko
darīt, — mēs esam trīs pāri. (*Sniedz milzīgu kausu.*)

Aumalis. Vai, mīlie, nav vairs tie laiki, kad tādu
brandavīnu dabūju iekšā.

Jānis. Nekas, kapteiņa kungs palīdzēs, un tur nāk
arī Horna tēvs. (*Steidzas viņam pretim.*)

Van Horns. Zēni, ko es dzirdu? Jūs ieejat vīru kārtā un dodaties prom uz tālo Tobago zemi! Nu tad saņemiet sava vecā meistara laimes vēlējumus. Kas to domāja, ka šim kugim būs lemts kļūt par jūsu laulības gultu! (*Jaunajām sievietēm.*) Nu sveikas, manas žubītes, sveikas!

Aumalis. Horna tēv, te nu ir tā, kā dziesmā dzied:

Redz, kur puikas, kam ir nauda,
Kas par naudu nebēdāja:
Pirka spranču brandavīnu,
Precēj' jaunas līgaviņas.

Jūs esat viņus audzinājis un skolojis, mēs ar kapteiņa kungu apprecinājuši. Tad nu jums jāpiedalās tā ugunsgrēka dzēšanā. (*Sniedz viņam kausu.*)

Van Horns. Ja es to dzeršu, tad vairs nestāvēšu kājās.

Molīns. Nē, meistar, jūs dancosiet. Tad nu parādīsim arī, ka mēs, veči, varam izgriezt jaunās sievas.

Jānis (*van Hornam*). Nemiet, meistar, manu Linu. Tā jūs padarīs par desmit gadiem jaunāku.

Skreijas Andrejs (*kapteinim*). Nemiet, kapteiņa kungs, manu Bārbeli. Tā jums dziedās kā lakstīgala.

Kubulnieks. (*Aumalim*). Nemiet, Aumaltēv, manu Madaļu. Tā neteiks ne vārda, un tā būs tā patīkamākā dancošana.

Molīns (*muzikantiem*). Spēlējiet! Un labi strauji, lai jaunie ātrāk tiek pie miera, jo šī ir viņu kāzu nakts. Bet rīt agri mēs dodamies ceļā. (*Strauja deja.*)

VI

«Kurzemes hercogiene» taisās doties ceļā.

Molīns. Jūsu pēdējās pavēles, hercoga kungs?

Hercogs Jēkabs. Dariet, kā sacīju, kaptein! Kur vien varat, mēģiniet iztikt ar labu. Tā jūs vairāk panāksiet. Man labāk patīk klausīties salūtšāvienos nekā kaujas troksnī.

Molīns. Es darišu tā, jūsu gaišība.

Hercogs Jēkabs. Un nu — brauciet veseli. Pave-
raties pēdējoreiz uz savu dzimto zemi, ļaudis. Un ļaujiet

nopilēt pār vaigu pa asarai. Jo asaras, kas šķīroties plūst, ir svētas asaras.

Jānis (*van Hornam*). Ardievu, meistar. Simtreiz pateicos par visu, ko esat man laba darījis. (*Skūpstā viņam abas rokas.*)

Van Horns. Brauc laimīgs, dēls, un neaizmirsti, ka šinī debess malā tev ir dzimtene.

Aumalis. Un nu pielūgsim Jūras māti, lai dod labu ceļa vēju un laimīgi vada mūs caur visām ceļa briesmām. Pēc vecas paražas: kas ir laimīgākais uz mūsu kuģa?

Jānis. Es.

Aumalis. Tev jāpielūdz Jūras māte.

Jānis.

Lai stājas somu dūkas
Un apklust stabules!
Nu pielūgt Jūras māti
Par visiem gribu es.

Es laimīgāks par visiem,
No Laimas lutināts.
Lai stāv mums Laima klātu,
Kad selgā viņi krāc!

Ai, mīļā Jūras māte,
No ziliem dziļumiem
Kad raugas tavi skati,
Liec būt tiem smaidošiem!

Liec vējiem kuģi aijāt
Un irt pa līmeni
Uz tālo brīnumsalu,
Uz jauno dzimteni!

Lai atskan somu dūkas
Un saldās stabules
Un aiziet kuģis dziedot
No mīļās Kurzemes!

Visi.

Lai atskan somu dūkas
Un saldās stabules
Un aiziet kuģis dziedot
No mīļās Kurzemes!

Hercogs Jēkabs. Kaptein, vēl pēdējo vārdu.

Molīns. Jā, jūsu gaišība.

Hercogs Jēkabs (*klusī*). Ja jums salā labs palīgs vajadzīgs, tad ņemiet šo jauno puisi. Man viņš patīk.

Molīns. Es darīšu tā, jūsu gaišība. — Pacelt buras, vilkt augšā enkurul! Hercogam pēdējo vivat!

Visi. Vivat!

(Salūtšāvienī, ļaužu gavīles, kuģis dodas ceļā.)

OTRAIS CĒLIENS

I

Šķirot vēstures lapas.

Pār pasauli mūžības vēji skrien,
Un smagas to spārnu vēdas.
Plok cilvēku pleci zemāk arvien,
No jūras kāpj salu grēdas.

Mēs mīlam un nīstam, un visam gals,
Un lūpas tev skūpstas smiltis.
No smiltīm tik saltais zobena spals
Sveic tālās nākošās ciltis.

Tās ciltis, kam būs tikai nojaust ļauts,
Kā sadega mūži aukā,
Kad pusnaktī krita no forta rauts
Melnš vēzis sarkanā laukā.

II

Okeānā uz «Kurzemes hercogienes» klāja.

Jānis. Ko tu stāvi vienmēr šai vietā, Līna?

Līna. Te ir labākā vieta uz visa kuģa. Te var redzēt sudraba sliedi viļņos.

Jānis. Tu vienmēr skaties atpakaļ.

Līna. Arī putni skrien uz to pusi.

Jānis. Nebēdājies, mīļā. Kur putns nolaižas, tur viņam mājas. Un tu tak bijī ar mieru nākt man līdzī un tai svešā salā jaunu dzimteni meklēt.

Līna. Jā, Jāni. Un tomēr man bieži ir tā, it kā es būtu lingas mests akmens. Bet nekas, gan jau tas pāries.

Jānis. Man iekšā viss atplaukst, kad es redzu tev atkal gaišāku seju.

Līna. Jā, vai nav savādi: mēs visu mūžu nepazināties, bet tagad — tagad...

Jānis. Tagad no viena tava acu skata atkarājas, vai šodien mirdzēs pie debesīm saule, vai ne.

Līna. Tu, mīlais!

Kubulnieks (*nāk ar Madaļu*). Nešņaukā degunu, es tev saku! Kad es redzu, tev nedrīkst nopilēt no deguna ne pilīte. Saprati?

Madaļa. Es jau nekā, man tik žēl noskatīties, kā lejā tie lopiņi mocās.

Kubulnieks. Ak lopiņi mocās? Bet, kad cilvēks mocās, tas nav nekas, ko? Kad man, piemēram, mute kāpj pa sirdi laukā?

Jānis. Kas tad tev par nelaimi? Ko tu ārdies?

Kubulnieks. Nu, vai zini! Ņem, nosēdini cilvēku pie ūdens bļodas un liec viņam mēnesi skatīties tur iekšā — redzēsi, ko viņš teiks.

Jānis. Viņš prasīs dzert.

Kubulnieks. Prasīs dzert! Jā, tagad es saprotu čigānu, kas lādēdamies saka: «Kaut tu ūdenī stāvētu un dzert prasītu!»

Madaļa. Mūžīgi viņš šitā. Prātīga vārda no viņa nedabū dzirdēt.

Kubulnieks. Tu jau atkal sāc? Tu labi zini, ka tādas lietas es skaidrā prātā nevaru ciest.

Jānis. Bet saki: kā tev trūkst?

Kubulnieks. Nekā man netrūkst. Man ir par daudz.

Jānis. Kā par daudz?

Kubulnieks. Ūdens. Saproti, lejā tas kuģa vīrs ar šķībo muti gribēja man iegalvot, ka pasaulē esot piecreiz vairāk ūdens nekā zemes. Taisijos jau viņu nolaist no kājas, bet tad šis piekāpās, ka trīsreiz vairāk. Bet arī tas ir traki daudz.

Jānis. Jā, daudz jau ir.

Kubulnieks. Es nevaru saprast, kur, velns, tik daudz ūdens cēlies.

Līna. To es varu pateikt.

Kubulnieks. Nu?

Līna. Madaļa pieraudāja. Viņa tak raud kopš pašas Ventspils.

Kubulnieks. Jā, ir gan gadījies sievišķim deguns slapjā vietā. Atceraties, man tas deguns jau toreiz nepatika. Tas jau nav deguns, tas ir ūdens pumpis. (*Madaļa šņukst arvien stiprāk.*)

Līna. Nav nekāds brīnums, ka jāraud, ar tādu zvēru kopā dzīvojot. (*Apliek roku Madaļai ap pleciem.*)

Kubulnieks. Ko tad es šai daru? Bet tāda jau viņa ir: ja no rīta tā stingrāki paskatās virsū, tad dīc cauru dienu. Taisni kauns no cilvēkiem.

Līna. Kaunies tu no cilvēkiem, mūžīgi kliegdamš viņai virsū! — Neraudi, Madaļiņ. Mācies no Bārbeles. Gāz viņam reiz visu acīs, lai netiek pie vārda.

Kubulnieks. Vai Dieviņ! Tie jau ir tīrie spoku stāsti, ko tā sieva ar to Andreju strādā. Es jau metu krustu pa gabalu, kad dzirdu viņu nākam.

Jānis. Nu tad met drīzāk. Tu dzirdi? Tūlīt būs klāt. (*Atskan Bārbeles balss.*)

Bārbele (*nāk ar Skreijas Andreju*). Bet es saku un saku un pie tā palieku, ka tie kuģa vīri nemaz skaidri nezin lielās jūras ceļus. Viņi ir nomaldījušies, nobraukuši kādu jūdzi sāpus un tagad ved mūs sazin jupis uz kādu zemi.

Skreijas Andrejs. Ej nu ej, kur nu šie nomaldījās!

Bārbele. Kad es saku, ka nomaldījušies, tad nomaldījušies — saproti? Vai es neredzu, ka tam jūras kungam izbīļu pilnas acis, kad viņš mani satiek?

Kubulnieks. Kuram tad nu nebūs izbīļu acis, kad šo satiks!

Bārbele. Tu nu nerunā, lielais lumzak. Kad es tev labdienu teikšu, tad nebūs labi. — Nē, nē, viņi nezin tos tālos jūras ceļus. Varbūt arī piesities vadātājs un vadā mūs apkārt.

Skreijas Andrejs. Ej nu, vadātājs!

Bārbele. Nu ja, ka vadātājs. Nupat nogāju pie savas kaziņas un sivēna, palika smaga sirds, apķēros kaziņai ap kaklu. Māsiņa baltā, — teicu — kur mēs, trakās, braucam, kur abas paliksim? Dieviņš vien zin, kādā elles dzelmē nu sapūs mūsu kauliņi! — Vai manu dieniņ! Sāk atkal stiprāki šūpot, nu nāk atkal viss no apakšas uz augšu. (*Sāk žagoties un pārliemas pār malu.*)

Kubulnieks. Nu ir labi. Nu atkal jūras kaite klāt. Tagad tu tiksī pie vārda, Andrej.

Skreijas Andrejs. Tik man ir tā miera, kad šai miesa prasa savu tiesu.

Bārbele. Nerunā, tu lielais grēka gabals, nerunā. Vai manu dienī! (*Pārliecas atkal pār malu.*)

Kubulnieks (*Madaļai*). Ko tu tur dari? Kā tad, ada atkal cimdus! Vai es tev neteicu, ka tai salā nav nemaz ziemas, tur nesniegs sniegs un cimdi nav vajadzīgi? Ka ņemšu tauvas galu, tad tu redzēsi, kā izniekot dziju!

Liela sieva. Vai nu par sumpurni vai esi palicis, garais negantnieks, uz cilvēku ēdāju zemēm braukdams? Kam gribi bendēt nost to nabaga sievišķi? Acu vai pierē nav? Neredzi, ka viņa ada maza bērna kamzolīti?

Kubulnieks. Ko, maza bērna kamzolīti? Va velns! Nudie'!

Jānis. Redzi nu, bet tu vienmēr tikai ar ļaunu.

Kubulnieks. Kāpēc ar ļaunu? Sieva jau viņa ir laba, par to es nekā nesaku. (*Glauda viņu.*) Laba Madaļiņa, laba. Bet vīram būs parādīt savu rekti, citādi tā lieta neiet.

Bārbele. Ak, parādīt savu rekti, ko? Paņemt jaunu sievišķi, uzraut uz kuģa, vest uz nez' kādu tabakas zemi un tad rādīt rekti, ko?

Kubulnieks. Nebīsties, tā stiprākā tabaka tur būsī tu.

Bārbele. Vai tādām ir kauns vai gods? Vai ar tādu var braukt kopā vienā kuģī? Ak ļautiņi, ak ļautiņi, vai jūs neredzat, ka tas ir posta ceļš, ko esam uzņēmuši?

Aumalis. Skreijiem sivēns laukā. Iet kviekdams pa apakšu. Ķer ciet!

Balsis. Ķer! Ķer!

Bārbele. Ak tu žēlīgā pasaulīt! Sivēns laukā! Andrej, skrej. Bet neķer aiz astes, ķer aiz kājas. Viņam trausla astīte.

Balsis. Jūrā! Jūrā! Ielēca jūrā!

Bārbele. Jūrā? Andrej, lec pakaļ!

Skreijas Andrejs. Re, kur peld! Re! (*Grib lēkt pār malu.*)

Kubulnieks (*satver viņu*). Vai tu traks palicis? Sivēns skrien pie jūras cūciņām, un tu lēksi pakaļ?

Bārbele (*Šķībajam kuģiniekam, kas iet garām*). Jūras vīrs, apturi kuģi! Sivēns jūrā! Labākais Ventspils sivēns jūrā!

Šķībais. Ciet klusu, trakā bāba! Kuģis neies palēnīt gaitu ne tevis pašas, ne tavas cūkas dēļ! (*Prom.*)

Kubulnieks. Dzirdēji, ko? Dzirdēji reiz īstu kuģinieka vārdu?

Bārbele. Nav vairs mīlestības pasaulē. Cilvēku sirdis ir apcietinātas. Viena dzīvība vairāk vai mazāk — tas viņiem vienalga.

Aumalis (*nāk atpakaļ*). Jā, Skreijien, tur nekā nevar darīt. Jūras vēžiem būs šovakar laba ēsma. Re, zivis arī priecīgas — spārnos vien, spārnos vien! (*Redzamas lidojošas zivis.*)

Lielā sieva. Nu, vai nav pagalam apgriezta pasaule, ko? Kur tas redzēts, ka zivīm būtu spārni?

Kubulnieks. Kas tad tur par brīnumu! Bārbeles sivēnam piemetas spārni, un tas sāk lidot pa gaisu — ne vēl zivis!

Lielā sieva. Vai tu nerimsies, pasaules šķendētāj! Cilvēkam gadās tāda nelaime, vienīgais sivēns iekrīt jūrā, bet viņš te nirdz savus lielos zobus.

Bārbele. Tāds cilvēks, māsiņ, jau ir tikpat kā jūras razbainieks. Gan tu redzēsi, ka viņš ar to savu mūžu nobeigs.

Kubulnieks. Liela lieta — viens sivēns pagalam! Drīz tev būs bruņurupuču un krokodilu cik uziet.

Aumalis. Nesaki vis! Krokodils nu vienreiz ir elles zvērs, bet es, pa pasauli braukdams, redzēju moru cilti, pie kuras krokodils dzīvoja kā sētas suns.

Kubulnieks. Redzi nu, sivēns tikai kviec, bet tas ries arī turklāt.

Aumalis. Un tas brīnišķīgākais, ka mori tam prasīja visās lietās padomu.

Lielā sieva. Prasīja nezvēram padomu? Tpi tu! (*Nospļaujas un pārmet krustu.*) Un ko tad viņš teica?

Kubulnieks. Viņš teica: «Sieva, paklausī savam vīram!» Vau, vau, vau!

Lielā sieva. Vai, tavu cilvēku! Kā viņš maisās starpā, kad citi runā!

Aumalis. Viņš grozīja asti gan pa labi, gan pa kreisi, un no tam mori saprata: jā vai nē.

Madaļa. Cik tas jocīgi! Tādu zvēru es arī gribētu redzēt.

Kubulnieks. Nu, nu, nesāc tu arī te grozīt asti pa labi un pa kreisi! (*Madaļa atkal sāk šņukstēt.*)

Bārbele. Redzi, redzi, atkal sievai virsū. Debesu tētīt, ja man būtu tāds vīrs, es viņam piebērtu pie ēdiena skrejamās zāles.

Lielā sieva. Tie, mīlie, ir tādi cilvēki: viņi dzimuši zem lāča zīmes.

Kubulnieks. Es jums tādu lāci parādīšu! Kad ieraudzīsiet, tūlīt skriesiet krūmos iekšā.

Aumalis. Jā, kad es gar Āfrikas krastiem braucu, tad nebij joks. Tur bij lieli meža kaķi, ko par leopardiem sauc. Tie ēda tikai sunus un sievietes.

Kubulnieks. Tu dzirdi? Labāk nekāp no kuģa nost, Bārbele. Tevī ieskatīsies kāds meža kaķis. Tu būsi no visiem kurzemniekiem viņam tas gardākais kumoss.

Bārbele (*rokas sānos*). Ak tad šitā gan, ko? Tu domā, ka mūsu želīgais hercoga lielkungs, lai viņam zilās debesis virs galvas un mīksta zeme zem kājām, tevi sūtīja apkārt pa jūru jūrām cilvēkus riet? Ja viņš būtu zinājis, kāda tev mute, tici maniem vārdiem un lai es te nokalstu uz vietas, tu zīstu tagad Kurzemes degšņās darvu!

Kubulnieks. Nenopel nu savu muti, manējo slavēdama. Lai Dievs mans liecinieks, tu runāsi vēl leoparda vēderā. Es labāk palieku klusu.

Aumalis. Re, re, kā atkal lido zivis!

Bārbele. Apēdušas manu sivēniņu un nu lec uz augšu no prieka.

Lielā sieva. Tas taču ērmoti, ka salta ūdens radība var lēkt tik augstu gaisā.

Kubulnieks. Pamēģini, varbūt arī tu uzlēksi līdz mastiem.

Lielā sieva. Viņš atkal iesāk! Tā taču tīrā Dieva sodība, ka tāds uz kuģa.

Kubulnieks. Bet tas vēl nav nekas. Tas kuģa vīrs ar šķībo muti — tur jau viņš nāk — (*Parādās Šķībais.*) gribēja man iegālvot, ka esot arī zivis, kas dziedot. Es teicu: ja tu stāstīsi vēl tādus niekus hercoga ļaudīm, tad es tev tā uzdziedāšu.

Aumalis. Tad jau labi, Kubulniek. Dziedi. Šovakar tak zāļu vakars.

Kubulnieks. Ko, šovakar zāļu vakars?

Aumalis. Ļaudis, vai tad jūs uz līgošanu nemaz ne-taisāties? Rīt tak Jāņu diena.

Skreijas Andrejs. Kāda nu tagad līgošana, Aumaļ-tēv. Ne mums alus, ne Jāņu zāļu vainaga.

Līna. Man ir vainags. Es paņēmu savam Jānim līdzi no Ventspils.

Jānis. Un tu to iedomāji, Līna?

Līna.

Nāciet šurp, Jāņa bērni,
Nenāciet bīdamies:
Te dzied pati Jāņa māte
Vainadziņu rociņā. Līgo!

(Uzliek Jānim vainagu galvā.)

Aumalis. Nu, Jāņu bērni! Kas ir?
Kuģa ļaudis.

Tur man tika Jānos iet,
Kur lustīga Jāņa māte;
Kur lustīga Jāņa māte,
Tur lustīga dzīvošana. Līgo!

Kubulnieks. Nē, nē, tā nu tā lieta neiet. Te jāsaka
biezāks vārds.

Kauniņš mūsu Jānišam,
Kādi nāca Jāņa bērni;
Cits penteris, cits tenteris,
Cits likām kājiņām. Līgo!

Bārbele. Nu es arī vairs nevaru ciest. Nu jāiet
pulkā.

Mūsu vīri bažijās:
Zaķi kuģi apgrauzuši.
A, paldies, tā vaj'dzēja,
Kam nedara alutiņ'. Līgo!

Šķībais. Kas ir, vīri? Vai tad to pleksti nemaz nevar
savaldīt?

Kubulnieks.

Bārbelīte runci kūla,
Aiz astītes turēdama.
Pati pienu izēdusi,
Runča vainu nosacīja. Līgo!

Lielā sieva. Sadod nu viņam, Bārbele! Sadod nu!
Bārbele.

Mūsu sievas bēdājāsi,
Kur būs ņemti velētavu.
Kubulniekam plata piere,
Tā būs laba velētava. Līgo!

Lielā sieva. Neapstājies, neapstājies! Sadod vēl!

Bārbele.

Cirvs bez kāta, puiss bez prāta
Guļ zem zaļa ozoliņa.
Dod, Dieviņ, puīšam prātu
Cirvam kātu ietaisīt. Līgo!

Kubulnieks. Vīri, nāk talkā! Kam platāka rīkle, stājas priekšā!

Bārbelei garas rokas,
Īsas krekla piedurknītes,
Tā varēja makšķerēt
Līdz pat bļodas dibenam. Līgo!

Vīri.

Jūs, sieviņas, savas mēles
Saveriet dziedziņā,
Savērušas dziedziņā,
Pakariet skurstenī. Līgo!

Lielā sieva. Nu es arī vairs nevaru ciest. Palaiž mani priekšā.

Nāciet, meitas, skatīties,
Kur iet četri brūtgaņi:
Viens ciemiņu sluderkājis,
Otris bērza atzibens,
Trešais skrandu skrodelītis,
Ceturts pluksnu vēverītis. Līgo!

Kubulnieks. Andrej, aizmirsti, ka esi precējies.
Laid vaļā!

Skreijas Andrejs.

Lai bij traka, kas bij traka
Lielā sieva, tā bij traka:
Muša lēca gar sieniņu,
Lielā sieva pakaļ lēca! Līgo!

Lielā sieva. Lai dzied mazā Trīnīte! Mazā Trīnīt, stājies priekšā!

Mazā Trīnīte.

Ak tu šķelmis, tautas dēls,
Tavu skaistu ziņģēšanu!
Man iztrūka brunčiem āķis
Tavu ziņģi klausoties. Līgo!

Šķībais. Tā mazā man patīk. Ha, ha, ha!
Mazā Trīnīte.

Ko smejiem tu, puisīti,
Tev jau zobi izbiruši.
Brauc uz Rīgu zobus pirkt
Piecu marku gabalā. Līgo!

Šķībais. Tas ir par traku! Vīri, velk līdzī!

Skāde, skāde, liela skāde,
Desmit bābu pagalam!
Piecas badu nomirušas,
Mīklā rokas sadūrušas;
Otrās piecas nosalušas,
Pirtī garu salējušas. Līgo!

Lielā sieva. Bārbele, stājies pretim! Dod tā, lai viņš
uz vietas paliek!

Bārbele.

Tu, brālīt, nezināji,
Kādas domas es domāju:
Es domāju paugas šūt,
Braukt ar tevi mālus vest. Līgo!

Lielā sieva. Neapstājies! Sadod vēl! Sadod!
Bārbele.

Dižens puisis melnu muti
Guļ celiņa maliņā.
Dod, Dieviņ, siltu sauli,
Būs mušām barībiņa. Līgo!

Lielā sieva. Vēl tev nepietiek? Vēl tu gribi? Bār-
bele, nu!

Bārbele.

Šādi bungas, tādi bungas,
Visi bungas sievu grib.
Ēdiet, bungas, putnu astes,
Tad jūs sievas dabūsiet. Līgo!

Sievas. Ha, ha, ha! Tā viņam vajadzēja.
Aumalis. Nē, vīri, jūs par velti iesākāt. Tās sievas
jūs neaizdziedāsāt.

Jānis. Tur nāk kapteinis. Saturas, nu kurzemnieki!

Labvakaru, jūras kungs,
Vai tu dosi alu dzert?
Ja nedosi alu dzert,
Kuģim mastus nolauzīšu. Līgo!

Molīns. Ko lai dara? Ja kurzemniekus ved, tad pa kurzemnieku vīzei jādzīvo. Bocman, lieciet nest augšā alus stopus. Un nolieciet to vara trijkāji ar darvu — tā būs mūsu Jāņu lampa.

Kuģa ļaudis.

Dievs dod mūsu jūras kungam
Simtu gadu nodzīvot!
Samta svārkus šūdināt,
Zīdu likti oderē! Līgo!

Molīns. Un ziniet, Kurzemes ļaudis: mēs esam klāt pie Tabakas salas.

Kubulnieks. Pie Tabakas salas? Tad tāpēc man šodien tāda kā palmu mežu šņākšana ausīs.

Bārbele. Vai Dieviņ, tad tak tā mana cūciņa būs saodusi zemi un aizpeldējusi uz salu! Jūras kungs, kāpsim malā, lai viņu pa nakti kāds skudru lācis nenoēd.

Molīns. Nē, šonakt palieciet un nolīgojiet uz kuģa. Bet rīt, kad būs aususi Jāņu diena, tad nolaidīsim laivas un brauksim lūkot zemi, ko Dievs devis par mantojuma tiesu mūsu žēlīgajam lielkungam.

Jānis. Kapteiņa kungam taisnība, kurzemnieki. Ja jau esam tikuši līdz mūsu hercoga zemei, tad pavadīsim šo nakti, acis neaizdarīdami, tāpat kā Kurzemē, kur šonakt visi dzied:

Kas gulēja Jāņu nakti,
Gulēs visu vasariņu.
Kas līgoja Jāņu nakti,
Līgos visu vasariņu. Līgo!

Bārbele. Un šitā ar':

Es jums saku, jauni puisi,
Jāņu nakti neguliet.
Kas gulēs Jāņu nakti,
Tas dabūs vecu sievu.
Tas dabūs vecu sievu,
Biezu putru ēdināmu. Līgo!

Aumalis. Un nu izgrieziet, jaunie, pa dancim! Izgrieziet pa dancim!

Bārbele.

Jānīt's danci dancināja
Pašā jūras vidīnā.
Sien, māmiņa, man jostiņu,
Lai es teku palīgā. Līgo!

Šķībais, nāc dancot! Lai Lielā sieva izdancina manu Andreju!

(Deja.)

III

Tobago salas krastā.

Kubulnieks. Kāpiet krastā, kapteiņa kungs. Te zeme ir mīksta kā sviests.

Jānis. Platu soli, kapteiņa kungs. Šī ir mūsu hercoga zeme.

Molīns (*kāpdams krastā, paceļ zobenu*). Es, kuģa kapteinis Vilhelms Molīns, sava kunga Kurzemes un Zemgales hercoga vārdā, ņemu viņa īpašumā šo salu Tobago. Lai zobens cērt katru naidnieku, kas uzdriks tēs izstiept pēc tās savu laupītāju roku! To zvēram!

Visi. Zvēram!

Jānis. Lai tikai iedrošinās! Kad Kurzemes vīrs tiek uz zemes, tad viņu ar valgu vairs nedabūs nost.

Molīns. Pacelt karogu! Lai Kurzemes vēzis stiepj knaibles šais palmu mežos!

Kubulnieks. Un iekniebj pirkstos katram negausim, kas te grūdīs klāt nagus. (*Paceļ karogu.*)

Molīns (*Kubulniekam*). Nu, lielais jūras braucēj! Uz sausas zemes tomēr drošāk nekā jūrā.

Kubulnieks. Neņemiet par ļaunu, kapteiņa kungs, uz kuģa es tomēr jūtos kā purvā. Kur sper soli, tur līgojas. It kā nepietiktu ar divām, bet vajadzētu četras kājas.

Molīns. Gluži tāpat kā man uz sauszemes. Lai Dievs nedod gulēt mierīgā gultā.

Kubulnieks. Nu, nu?

Molīns. Ne mazākās dzīvības. Es jūtos, it kā gulētu kapā. — Bet nu apskatāties apkārt, puīši. Vai nav Dieva dārzs, ko?

Jānis. Šis gaiss man rauj cieti elpu. Kā tie koki tur zied! Te tak ir veseli ziedu meži.

Kubulnieks. Jā, gaiss te ir kā Kurzemes paniņas. Pavisam cita lieta pēc tās jūras sāls.

Skreijas Andrejs. Un skaties — tas tak ērms, ko? Tur tanī kokā.

Kubulnieks. Va velns! Nudie! Ērms! Ja es te viens būtu, domātu, ka pats nelabais uzrāpies kokā.

Skreijas Andrejs. Skaties, skaties — viņš tevi sveicina.

Kubulnieks. Ko tu saki? Kā tad viņš mani pazīst?

Šķībais. Kā nu nepazīs Kubulnieka! Re, re, kā māj ar roku! Viņš tevi aicina pie sevis ciemā.

Kubulnieks. Klausies, Šķībais, vai man būs jāsāk kauties tikko spērušam kāju hercoga salā? Es tak tevi iebāzīšu zemē, un no tevis izaugs putras ābols.

Skreijas Andrejs. Bet skaties, kas tas par putnu?

Kubulnieks. Tāda nekaunīga izskata. Kapteiņa kungs, kā to kraukli sauc? Velns, tas jau būs savu olekti garš.

Molīns. Tas ir arakanga, ko par papagaili sauc. Nu, pasaki viņam: labdien!

Kubulnieks. Kauns runāt ar putnu, kapteiņa kungs.

Molīns. Vienalga. Pasaki kādu vārdu.

Kubulnieks (*uz augšu*). Ķēms!

Balss augšā. Ķē — ēms!

Šķībais. Tu dzirdēji, ko viņš tev atbildēja?

Kubulnieks. Velns, kā viņš saprot latviešu valodu?

Šķībais. Vai tad viņš nezināja, ka Kubulnieks brauc šurp? (*Visi smejas.*)

Kubulnieks. Šķībais, tas biji tu, kas sauca: ķēms! Pag, nu es tevi atsitišu taisnu. (*Šķībais bēg, Kubulnieks viņam pakaļ. Abi prom.*)

Jānis. Kas te būs par dzīvi, kapteiņa kungs! Cik te augstas debesis un kā vanagi riņķo pa gaisu! Rokas taisni tvīkst pēc darba. Ko vispirms sāksim, kapteiņa kungs?

Molīns. Tur brauc sievas. Saņemsim tās un tad mēģināsim lūkot pirmo azaidu šai salā. (*Piebrauc sievas.*)

Jānis. Līna!

Līna. Jāni! Kādi te tauriņi. Tiem spārni kā tava plauksta. Es vienu noķēru, bet tas sitās kā putns man rokā, un es to palaidu vaļā.

Jānis. Tu redzi tur augšā to rožsārto kalnu. Tur mēs celsim savu māju. Rozes nāks pa logu istabā.

Bārbelle (*baltu kaziņu klēpī*). Ak tad te nu ir tā taba-

kas sala, uz kuru bij jābrauc pāri tādiem ūdens kalniem? Kaziņa, mīlā, te nu tu šķīsi lapas no visādiem vircu un kanēļu kokiem, ko kungi liek pie smalkām putrām klāt. Andrej, klausies, kurš tad te ir tas tabakas koks?

Lielā sieva (*rāda uz palmu*). Laikam tak šis pats, ko?

Bārbele. Re, kādas lielas lapas. Andrej, kāpēc tu netaisi pīpi?

Skreijas Andrejs. Ej nu, trakā, kas tad tās lapas smēķē.

Bārbele. Varbūt tad tai lielajā stumbrā ir tā tabaka, ko? Varbūt no tā taisa tos resnos cigārus? Jā, jā, kaziņa, mīlā, te nu mēs redzēsim brīnumu brīnumus un ēdīsim to, ko varbūt neviens cilvēks pasaulē vēl nav ēdis.

Molīns. Jā, sievas, laiks rīkot azaidu. Nāciet līdz, man šķiet, te vajag būt kādam bruņurupucim tuvumā.

Bārbele. Žēlīgais jūras kungs, vai nu mēs iesim ēst jūsu rupučus? Nē, nē, ne tādēļ braucām šurp no skābputras un labas maizes zemes, lai mūdži mums taptu par barību.

Molīns. Bet, ja es ēdišu pirmais, tad tak ēdīsīt arī jūs?

Lielā sieva. Jums laikam, kungs, citas iekšas. Jums tā jūras svaidīšana arī nedarīja nekā ļauna, bet mums ar Bārbeli ņēma vidu pušu.

Molīns. Nu, nāciet, nāciet. Es galvoju, ka būs labi.

Bārbele. Jums, kungs, ir muskete un zobens, bet ko mēs, neapbruņoti sievieti, pret bruņurupučiem iesāksim?

Molīns. Tie ir visnevainīgākie dzīvnieki pasaulē. Nāciet.

Bārbele. Jā, jā, tik ilgi nevainīgi, kamēr būs roka vai kāja nost. Ejiet, ejiet, es iešu pati pēdējā un, ja citādi nevarēs, grūdišu kaziņu rīklē, lai tikai pati varētu glābties.

Madaļa. Nez' kur tas mans vīrs palicis?

Bārbele. Ej, mīlā, ej. Tev labāk būt brītiņu nost no tā nezvēra acīm. (*Visi prom, izņemot Jāni un Līnu.*)

Jānis. Līna, kad es Ventspilī šo salu sapņos redzēju, man tā nelikās tik skaista kā tagad. Vai tu vēl arvienu ilgojies pēc mājām?

Līna. Nē, tagad vairs nē.

Jānis. Kāpēc?

Līna. To nav tik viegli pateikt.

Jānis. Saki. Šī ziedu smarža man skurbina galvu. Man šķiet, es tevi vēl nekad neesmu mīlējis tā kā tagad. Saki.

Līna. Es... es vairs neesmu viena.

Jānis. Tu... tu... tu esi...

Līna. Mums būs puisītis dzelteniem matiem kā Kurzemes gundegas un zilām acīm kā šīs debesis...

Jānis. Līna!

Līna. Un kā es drīkstu būt bēdīga salā, kas būs mūsu mazuliša dzimtene?

Jānis. Līna, es varu tagad pacelt to kalnu, piespiest pie krūtīm un iesviest jūrā.

Līna. Negudrais! Tagad mums jābūt prātīgiem un jāgādā, lai viņam būtu labāka dzīve nekā mums.

Jānis. Viņam būs labāka dzīve! Kad viņš no tā kalna vērsies lejup, šis līcis būs pilns kuģu, un uz tiem visiem plandēs melnais Kurzemes vēzis. Viņam būs liela māja... un palmu meži... viņš būs liels un gudrs vīrs, mūsu Jēkapiņš!

Līna. Mēs viņu sauksim par Jēkapiņu?

Jānis. Šī sala ir hercoga Jēkaba sala, un viņam jāsaucas Jēkaba vārdā. Bet tagad apsēdies, Līna. Tagad tu nedrīksti daudz piepūlēties, lai nedarītu viņam pāri.

Līna. Tā nu gan nebūs. Kas tad viņam iekārtos mūsu māju? (*Sievās un vīri nāk atpakaļ.*)

Molīns. Tā. Tagad lieciet katlu uz uguns, un lai hercogs man neuztic vairs neviena kuģa, ja jūs negribēsiet norīt mēles līdz ar šo zupu.

Lielā sieva. Jūsu vārdi ir zelta vārdi, jūras kungs, bet mūdžus gan vēl kurzemnieki pie lūpām nav likuši.

Mazā Trīnīte. Stāsta, ka lieli kungi ēdot arī mūsu tēvišķas vārdes, bet mēs tāda grēka nedarām.

Madaļa. Nē, nē, mans vīrs tādas lietas negrib ne dzirdēt.

Skreijas Andrejs. Bet skatāties, kas tam krupim par bruņām: ar kājām var kāpt virsū un nelūzt. Tur tomēr vajag būt kam labam iekšā, ja viņš to aiz tādas siekstas glabā.

Bārbele (*maisā katlu*).

Rupuci, krupuci,
Par koku sikstāks,
Tupuci, pupuci,
Izvāries mīkstāks!

Rupuci, krupuci,
Vāries, cik spēdams!
Tupuci, pupuci,
Esi jel ēdams!

Molīns. Dodiet nu nomēgināt. Varbūt varam noņemt cepures un pateikties par Dieva dāvanu.

Lielā sieva. Skaties, skaties — nudie', liks to krupi pie lūpām.

Molīns. Kurzemes vīri un sievas! Lai svētīts pirmais azaidis mūsu hercoga salā un lai jums garšo šis svešzemes ēdiens tikpat labi kā ziedošā Kurzemes maize! Laimīgais Jāni, nāc un mēģini pirmais.

Līna. Tu iesi? Man bail, ka tu nepaliec slims.

Jānis. Blēņas! Ja kapteiņa kungs saka, tad es ēstu arī dzīvus sienāžus. (*Iet un mēģina zupu.*) Nu, es jums saku, tāds virums garšotu pašam lielkungam.

Bārbele. Andrej, iestreb vienu karoti. Bet, ja tev iet zaļš gar acīm, tad saki. Tad gāzīšu katlu zemē.

Skreijas Andrejs (*garšo zupu*). Klausaities, tā ir mantal! Jēra zupa nav labāka, ticiet man.

Lielā sieva (*pārmet krustu*). Lai tas kungs viņā saulē mani neliek par to cepināt. Strēbšu arī es.

Mazā Trīnīte. Gards, māsiņ, gards. Tāda kā sēņu garša. Nudie', tas rupucis būs ēdis sēnes.

Madaļa. Vai, cik labs! Jāsaka, lai mans vīrs arī to ēd. Bet nez' kur viņš palicis.

Bārbele. Kad nu visi tā saka, tad rīšu arī es to krupi. Ak tu pagāns, cik tas ir glums! Ja tik nu vēlāk nenāk atpakaļ, bet dibenā nogāja, ne paldies neteicis. (*Nāk Kubulnieks un Šķībais, savēruši uz garas kārts dažādus augļus — banānus, melones, ananasus, palmriekstus.*)

Kubulnieks. Te būs saldaiss ēdiens sieviešu kārajam zobam. Re, kādus ābolus mēs atradām! Kā manas Madaļas galva.

Molīns. Jūs jau nākat kā izlūki no Karaanas zemes.

Kubulnieks. Bet ko jūs te ēdat? Madaļa, kas tas ir?

Madaļa. Bruņukrupju zupa, bet, ja tu zinātu, cik tā garšīga!

Kubulnieks. Un tu liki to pie mutes? Vai tu nezini, ka krupji ir velna sulaiņi?

Madaļa. Jā, te jau visi ēd. Es paglabāju bļodiņā arī tev.

Kubulnieks. Ar to muti tu man vairs tuvumā nerādies. Šai salā es palieku atkal par vecpuisi.

Madaļa. Ļautiņi mīļie, kas tad tas, ko? (*Sāk šņukstēt.*)

Bārbele. Ko nu žāksties, trakais! Vai neredzi, ka pats jūras kungs ēd?

Kubulnieks. Kapteiņa kungs ir vīrieša cilvēks un var ēst pašu velnu. Bet, ja bābietis ņem mutē krupi, tad tā ir pēdējā lieta pasaulē. Ne es to zupu strēbšu, ne arī (*rāda uz Madaļu*) gribu par viņu ko zināt.

Bārbele. Paklau, sievas, sanāk šurp! Gāžam to lielmuti zemē un lejam mutē zupu. Lielā sieva, ķeries klāt! (*Visas sievas apkārt Kubulniekam.*)

Kubulnieks. Ūja, ūja! Var jau arī kādu muti iestrēbt, ja prātīgi parunā. Kāpēc lai nestrebj, ja pats kapteiņa kungs strebj? (*Mēģina no bļodiņas zupu, tad māj Madaļai.*) Va velns! Nudie! Kā cūkas zīdenis. — Madaļa, nāc šurp, strēbsim kopā. (*Krastā izkāpj Aumalis.*)

Aumalis. Kapteiņa kungs, es izdarīju, kā jūs likāt. Mēs abbraucām ap liko zemes ragu.

Molīns. Nu, vai tur var kuģi piestāt?

Aumalis. Jā, tur var kuģi piestāt. Bet man nav labas ziņas, kapteiņa kungs.

Molīns. Ko tu saki?

Aumalis. Tur stāv trīs fregates. Spāņi un holandieši kāpj malā ar lielu spēku.

Jānis. Ko tie meklē mūsu hercoga zemē?

Kubulnieks. Gāzties tik virsū un dzīt jūrā atpakaļ!

Skreijas Andrejs. Nav vairs ko gaidīt. Tagad tik musketi pie vaiga, kamēr viņi nedabū apdomāties.

Molīns. Nē, puisi, tik karsti to nevarēs ņemt. Hercogs teica, lai mēģinot iztikt ar labu.

Kubulnieks. Kas te vairs par labumu, kapteiņa kungs, ja viņi lien mūsu sētā?

Molīns. Ar viņiem mēs tiksim vienmēr galā, ja būsīm paši stipri. Un tāpēc šis krasts jānocietina. Te būs Jēkaba forts.

Kubulnieks. Kas tas forts ir, es nezinu, bet ar Jēkabu tā lieta ir laba.

Molīns. Puisi, veliet šurp akmeņus. Tā. (*Izvelk zobenu.*) Es, kuģa kapteinis Vilhelms Molīns, dibinu šai vietā pilsētu, ko mana kunga Kurzemes un Zemgales hercoga Jēkaba vārdā būs nosaukt. Te būs Jēkaba forts, kurā mēs lielgabalus augšā vilksim un bruņu skanstes ierīkosim.

Jānis. Tas ir pareizi! Tiem neliešiem vajag rādīt pretim kaķa nagus.

Molīns. Un tu būsi tas, kas šo pilsētu cels un to cietskni ierīkos.

Jānis. Es?

Molīns. Tāda bij hercoga griba, kad mēs izbraucām no Ventspils.

Visi. Hercoga griba!

Kubulnieks. Tu dzirdi, Jāni? Jā, ko lai dara: tu gan runā trīsreiz mazāk kā es, bet hercoga acs tūlīt to īsto vīru ierauga.

Molīns. Un tagad pie darba. Dzelzs jākaļ, kamēr karsta.

Jānis. Ģirt, ņem cirvi un gāz lielās palmas nost. Andrej, sāc rakt grāvi un met augšā valni. Divdesmit vīri pie viena, divdesmit vīri pie otra! Citi ar sievām ceļ būdas un gādā mantas no kuģa šurp. Ne tā, Andrej! Nāc, es tev parādīšu.

Molīns (*domīgi stāv malā*). Jā, hercoga acs tūlīt to īsto vīru ierauga.

IV

Pie spāņiem un holandiešiem.

Dons Alonzo (*bakurētais spānietis ar zelta ķēdi dzer pie galda ar garo holandieši un kontrabandistu Pedro; dudina dziedā.*)

Melns kaķis peld pa jūru,
Un viņam acis zib,
Melns kaķis peld pa jūru
Un buti noķert grib.

Garais holandiešis. Bute pati skrien kaķim nagos. Jāizstiep tik ķepa.

Dons Alonzo. Viņiem ostā pašlaik nav neviena kuģa?

Garais holandiešis. Neviena. Pēdējais vakar aizgāja ar kravu uz Ventspili. Viņus var saņemt cieti kā cāļus.

Dons Alonzo (*domīgi dudina*).

Melns kaķis peld pa jūru,
Un viņam acis zib.

Ko saka kontrabandas žurka, kas lien pa visiem kaktiem?

Pedro. Tā lieta nav tik vienkārša. Es dzirdēju, ka viens no viņiem teica: «Kurzemnieki nav nekādi āpši, kurus mednieks var pārsteigt alās.»

Garais holandiešis. Tas bij pilnā tātāt kā tu.

Pedro. Mans duncis ir vakar trīts. Paskaties, garais. Ko tu teici?

Dons Alonzo. Mierā! Kauties jūs varat pie meitām. Sēdi!

Melns kaķis peld pa jūru
Un buti noķert grib.

Kā jūs tiksiet iekšā fortā?

Garais holandiešis. Jānogalina sargi pie vārtiem.

Pedro. Viegli teikt. Pa to starpu tu būsi jau beigts, un tevi ēdīs vārnas.

Dons Alonzo. Gandrīz jāpiekrīt. Bet ko tad?

Pedro. Vienīgais, ko jums var teikt kontrabandists, viltus.

Garais holandiešis. Viegli teikt. Tādām lietām vajadzīga galva. Tas nav tas pats, kā aizirties ar sieviešu brunčiem uz Kostariku.

Pedro (*roku pie duncā*). Ko tu teici? (*Abi kājās*.)

Dons Alonzo. Sēdiet! Jūs zināt, ka man te vienīgajam galva uz pleciem, bet jums abiem sapuvuši muskatrieksti. (*Abi apsēžas*.) Kurzemnieki būs šodien te. (*Abi kājās*.) Sēdiet! Vai man vajadzēs jūs piesiet ar virvēm pie sola?

Garais holandiešis. Ko viņi te darīs?

Dons Alonzo. Spiedīs tev roku un zvērēs mūžīgu draudzību. Tikai tas spiediens būs tāds, ka ar to roku tu vairs trīs dienas neēdīsi.

Pedro. To es gribu ticēt.

Dons Alonzo (*Pedro*). Bet tev viņi draudzīgi uzsītīs uz pleca. Pie tā pleca tu jau tagad vari likt klāt slapjas lupatas.

Garais holandiešis. Un tomēr mēs viņus saņemsim ciet kā cāļus.

Dons Alonzo. Protams. Par to es nešaubos. Jautājums tikai: kā? — Klusu, tur viņi nāk.

Jānis (*līdz ar Kubulnieku*). Kurš ir tas, ar ko varam runāt?

Garais holandiešis (*norāda*). Dons Alonzo Kvakarecs, augstdzimušais senjors, šīs salas pavēlnieks.

Kubulnieks. Kvakareci jūs te esat visi, bet pavēlēt šai salā varat tikai ķirzakām, un arī tās jums neklausīs.

Pedro. Mans kungs!

Kubulnieks. Kungu tu liec nost, ne es te esmu kungs, ne arī jūs kādu par kungu turēšu. Jāni, saki savu sakāmo.

Jānis. Kapteinis Molīns, hercoga Jēkaba gubernators šai salā, liek jautāt, vai jūs gribat Kurzemei padoties, vai ne.

Garais holandietis. Kas mums daļas gar Kurzemi?

Kubulnieks. Tā daļa ir tāda, ka mēs tev novilksim tavu kraupaino ādu un tad aizsūtīsim tevi uz Kurzemi izvārīt etiķī. Saproti?

Garais holandietis. Šī sala pieder mums.

Jānis. Jums? No kura laika?

Garais holandietis. Mēs to esam nopirkuši no Holandes augstās rātes.

Jānis. Tādas muļķības es nemaz negribu dzirdēt.

Kubulnieks. Klausies tu, augstā rāte. Es tevi tā kā būtu kaut kur redzējis. *(Pieiet un apgriež viņu apkārt.)* Vai tev reiz Ventspilī nepārlauza abas kājas?

Garais holandietis. Gar to krastu es reiz zēģelēju gan.

Kubulnieks. Tu zēģelēji ar alus mucu pa Ventspils krodziņu. Man vēl toreiz tais precību priekos lika ar tevi sabučoties. Kaut es būtu nobučojis vecu āzi toreiz!

Jānis. Ģirt, lai paliek. Mēs sakām īsi un ātri: šī sala pēc Dieva taisnības un likumīgiem nolīgumiem ir Kurzemes un Zemgales kunga piederums, un jūs esat te nākuši dzīvot bez salas gubernatora ziņas. Mēs jūs ilgi pacietām, bet tagad prasām: vai gribat bez garām runām mums padoties, vai ne?

Kubulnieks. Atbildiet ātri, citādi vairs nekāda pardona nebūs.

Garais holandietis. Tas ir par traku!

Pedro. Ko viņi iedrošinās!

Dons Alonzo. Sēdiet! Nu piesēdiet arī jūs, Kurzemes senjori. Es tik ilgi klusēju tāpēc, lai jūs redzētu, ar kādiem cilvēkiem man darīšana. Sakait paši: ko ar tādām lai iesāk?

Kubulnieks. Tas nu reiz ir prātīgs vārds. *(Garais holandietis un Pedro stāvus.)*

Dons Alonzo. Sēdiet! Ja es varētu parādīt sirdi savās krūtīs, tad jūs redzētu, cik ļoti es gribu ar kurzemniekiem mierā un satiecībā dzīvot.

Jānis. Ja šie vārdi patiesi, tad tie darīs prieku kapteinim Molīnam.

Dons Alonzo. Man paiet dienas un nakts, par to vien domājot, kā šos karstgalvjus savaldīt. — Pedro, tagad tu vari piecelties. Divus kausus Kurzemes senjoriem. Nomēģiniet mūsu dzērienu, ko par dārgu naudu uz visām pasaules malām ved. (*Pedro pasniedz kausu.*)

Kubulnieks. Va velns! Nudie! Tik labu misu iedzer pat leišu zemes lielkungi.

Dons Alonzo. Tas prasās pēc otra, vai ne? Pedro!

Jānis (*Kubulniekam*). Pietiek.

Kubulnieks. Ko tu teici?

Jānis. Pietiek.

Kubulnieks. Ak tā? Es domāju, ka esmu pārklaušījies.

Dons Alonzo. Mums ir paraža, ka pie vīna kausa viesiem jāredz mūsu zemes dejas. Izabella!

Izabella. Jā, senjor?

Dons Alonzo (*pamāj viņai, lai dejo*).

Izabella. Nemiet par labu, svešie senjori. (*Dejo un dzied.*)

Kāds vīrs no ziemeļiem atbrauca šurp,

Lai redzētu, kā es deju.

Nekad vairs, nekad viņš netika turp,

Viņš skatās tik, kā es deju.

Ai lalala, lalala, lalala li!

Viņš netiek nekad vairs, kur ziemeļi.

Ai lalala, lalala, lalala la!

Par dzimteni paliek tam Spānija.

Kubulnieks. Velns, tas ir pavisam cits meitietis nekā mūsējās! Ja mana Madala tā lēkātu!

Dons Alonzo. Izabella priecinās vēl senjoru skatus.

Jānis (*pieceļas*). Iesim.

Kubulnieks. Jau jāiet? Tā vienmēr: tiklīdz cilvēks labi apsēžas, tūlīt jāiet. (*Paslepus paķer kausu un izdzer.*)

Jānis. Ja jūs tiešām gribat draudzībā un mierā ar mums dzīvot, tad ierodaties rītvakar ar saviem pavadoņiem Jēkaba fortā, kur mēs svinēsim svētkus par godu hercogam, un zvēriet tam uzticību.

Dons Alonzo. Vivat hercogam Jēkabam!

Kubulnieks. Bet nedomājiet vis: ko jūs zvērēsiet, tas šiem garbikšiem būs arī jātur.

Dons Alonzo (*dod slepenu zīmi Izabellai*).

Izabella. Vai žēlīgais senjors atļaus arī man ierasties?

Jānis. Spāņu sievietēm nav hercogam Jēkabam jāzvēr. Mums pietiek ar vīriem.

Izabella. Es tā gribētu dejojot kurzemniekiem.

Kubulnieks. Lai viņa nāk, Jāni. Mūsu zēni paliks traki no prieka, kad tā vāvere lēkās.

Jānis. Labi. Mēs jūs gaidīsim. (*Paklanās un līdz ar Kubulnieku prom.*)

Dons Alonzo. Nu, ko jūs sakāt uz to?

Pegro. Tā bij smalkākā kontrabanda, kādu esmu redzējis.

Garais holandiešis. Tagad forts mums vaļā.

Dons Alonzo. Vēl ne. Nebūt nē. Bet tas būs vaļā. — Saut kopā ļaudis! Izdalīt musketes un lodes! Divkārt vairāk ložu nekā jebkad!

Melns kaķis peld pa jūru,
Un viņam acis zib.
Melns kaķis peld pa jūru
Un buti noķert grib.

V

Svētki Jēkaba fortā.

Molīns. Lai paceļ kausu katrs, kas labi domā un līdzī ar mums uz hercoga Jēkaba un visas Kurzemes labklājību dzer!

Dons Alonzo. Mēs, kristīgas mīlestības dzīti, esam nākuši miera vārdus runāt un līdzī ar jums Kurzemes un Zemgales kungu teikt un slavēt. Vivat!

Visi. Vivat!

Molīns. Lai savu zemi stipru un slavenu darītu, hercogs ir tālā Kumbo valstī moru zemes iepircis un no turienes mums melnus cilvēkus sūtījis, kas stipri un izturīgi ir. Viņu sievietēm un meitām ir kvēlas asinis, tās kaislas dziesmas dzied un straujas dejā griežas. Lai melnās sievietes dej!

(Verdzeņu dejas.)

Kubulnieks (*Skreijas Andrejam*). Es tomēr nevaru teikt, ka man tie gīmji patiktu.

Skreijas Andrejs. Tas bakurētains ar ķēdi ir kā radīts, lai viņu tanī pakārtu.

Kubulnieks. Nē, ar tādiem jādara, kā leiši mēdz, kad laupītājiem gadās viņu rokās krist.

Skreijas Andrejs. Nu, ko ar tiem dara?

Kubulnieks. Tiem iztecina iekšas ap resnu koku, un tādu koku pie mums nav trūkums.

Skreijas Andrejs. Ek, ko tu tādas briesmas runā!

Kubulnieks. Kas tur par briesmām! Lai pēc tam iet un lasa savas mantiņas kopā.

Skreijas Andrejs. Bet hercogs grib ar viņiem mierā un draudzībā dzīvot.

Kubulnieks. Hercogs nav viņu gīmjus redzējis. Tad viņš runātu tāpat kā es. (*Strauji iesteidzas Līna.*)

Līna. Kur ir Jānis?

Kubulnieks. Tur viņš sēž ar to spāņu zebieksti.

Līna. Jāni!

Jānis. Līna, tu še?

Līna. Es nevaru mājās norimt. Man ir tik baiga sirds. Mazais visu laiku sauc tevi.

Jānis. Apmierini viņu, mīļā. Saki, ka es drīz, drīz nākšu.

Līna. Nebūs labi, Jāni. Es redzēju ugunis kalnos.

Jānis. Kur?

Līna. Uz spāņu pusi.

Jānis. Nicki. Viņi gaida savējos atgriežamies no forta — tas ir viss.

Līna. Vējš kļūst arvienu stiprāks. Pastāvīgi dziest lāpas.

Jānis. Tās iededzina atkal no jauna. Steidzies pie Jēkapiņa, mīļā, un gaidi mani.

Līna. Man netīk, ka tu sēdi ar to svešo sievieti.

Jānis. Tā ir mūsu viešņa, un es nevaru viņu atstāt. Tomēr nāc, Līna, es tevi pavadišu. (*Abi prom.*)

Pedro (*ienāk no āra*). Uz vienu vārdu, senjor.

Dons Alonzo (*panāk uz priekšu*). Kas ir?

Pedro (*klusī*). Pašas debesis nāk mums talkā. (*Kaut ko iečukst Donam Alonzo ausī.*)

Dons Alonzo. Ko tu saki? Kā tu to zini?

Pedro. Mūsu flote nupat pabraukusi garām viņu kuģiem. Tas būs tūlīt klāt. Tagad jārikojas ātri.

Dons Alonzo. Ej, sēdies pie vācu virsnieku galda. Saki, ka viņu hercogs vairs nav dālderā vērts. Soli zeltu, cik patīk, bet dabū forta atslēgas. (*Atgriežas Jānis.*) Garais!

Garais holandietis. Kas ir?

Dons Alonzo. Cst! (*Rāda uz Jāni.*) Tas jādabū no ceļa. Pasvelp, lai Izabella zin, kas darāms.

Kubulnieks. Ko tie tur čukstas kopā? Tā vien niez pirksti iet un aizspiest dziesmu cieti.

Skreijas Andrejs. Turi pistoli pie rokas. Te var iznākt, ka jānospiež gailis.

Izabella (*Jānim*). Vai tagad senjors būs laipnāks ar mani?

Jānis. Man jābūt laipnam. Jūs — mana viešņa, es — namatēvs.

Izabella. Tikai tāpēc?

Jānis. Es neprotu glaimot. Mēs, kurzemnieki, sakām taisni un atklāti to, ko domājam.

Izabella. Un ko jūs domājat?

Jānis. Es domāju, ka var sacīt daudz laipnu vārdu, bet draugi mēs tik un tā nebūsim.

Izabella. Varbūt vairāk nekā draugi?

Jānis. Neskataties uz mani tā. Jūsu acīs ir melnas liesmas.

Izabella. Ai lalala, lalala, lalala li,
Viņš netiek nekad vairs, kur ziemeļi.

Jānis. Jūs gribat dejot?

Izabella. Nē, vēlāk. Te trūkst gaisa. Varbūt jūs man parādīsiet fortu? No jūsu vaļņiem esot skaists skats uz jūru.

Jānis. Tagad tumša nakts un trako vējš.

Izabella. Man patīk tumša un vējš. Un skrejoši mākoņi. Un cilvēki, kas neprot glaimot. Iesim!

Jānis. Esmu spiests jums sekot. (*Abi prom.*)

Molīns. Kāpēc apklusā mūzika? Lai spēlē. Un vēl vienu draudzības kausu! (*Kuģa sirēna.*) Kuģis?

Aumalis. Varbūt no Ventspils. Jāiet palūkot.

Molīns. Jā, palūkojiet, kādas ziņas tas ved. (*Aumalis prom.*)

Dons Alonzo. Ja no Kurzemes, tad var būt tikai labas ziņas. Kurzemes kungs esot dabūjis drošības grāmatas no zviedriem un poļiem, un arī Maskavijas cars ar viņu labi satiekot.

Molīns. Hercogs, kur vien varēdams, veicina mieru. Lībekas kongresā viņš divus gadus par to cīnījās.

Don s Alonzo (*roku uz zobena*). Mieru mēs gribam visi. Lai Dievs nedod, ja būtu pie ieroča jāķeras.

Aumalis (*durvīs*). Kapteiņa kungs!

Molīns. Kas ir?

Aumalis. Šausmīga vēsts. Jelgava nopostīta, tāpat Dobeles un Bauskas. Ventspils ostā sagrābti visi lielkunga kuģi un pats hercogs.

Molīns. Kas ir ar hercogu?

Aumalis. Hercogs zviedru gūstā. (*Aizsedz rokām seju.*)

Pedro (*pie virsnieku galda*). Jūs dzirdējāt? Ko es teicu? Nekavējaties vairs ne mirkli! (*Virsnieks pār galdu sviež viņam atslēgas. Pedro paķer tās un prom.*)

Don s Alonzo. Mana līdzjūtība Kurzemes senjoriem. Tā kā hercoga mantai vairs nav sarga, tad es ņemu Tobago salu līdz ar fortu savā varā.

Kubulnieks. Hercoga mantai ir sargs, tu spāņu ķēdessuns! Zvēri padevību mums, citādi netiksi no šejienes ārā!

Molīns. Es aizstāvēšu šo salu līdz pēdējam. (*Rāda uz Donu Alonzo.*) Sieniet viņu ciet!

Don s Alonzo. Par vēlu! (*Izrauj zobenu un cērt Molīnam. Molīns krit.*)

Kubulnieks. Nav par vēlu! (*Izrauj pistoli un grib šaut uz Donu Alonzo. Garais holandiešu ar dunci gāžas viņam virsū, bet starp abiem metas Madaļa, kas tikko parādījusies durvīs. Garais holandiešu nodur Madaļu un bēg, Skreijas Andreja vajāts. Kubulnieka šāviens nav ķēris Donu Alonzo.*)

Kubulnieks (*mirkli stīvi skatās savā priekšā*). Madaļa! — Par to jūs man samaksāsi. Nelaist nevienu no viņiem ārā! (*Šāviens. Gaiss piekūp dūmiem. Lāpas krit zemē un dziest.*)

Skreijas Andrejs. Bārbele! Ko tu gribi?

Bārbele. Tev aiz jostas otra pistole. Dod šurp!

Skreijas Andrejs. Tu proti šaut?

Bārbele. Dod šurp! (*Paķer pistoli un šauj.*)

Līna (*pa vidu ar bērnu*). Kur ir Jānis? Sakait, kur ir Jānis!

Bārbele. Te viņa nav. Bēdz! (*Visos stūros norisinās kauja.*)

Kubulnieks. Nodevība! Nolādētie vācieši! Viņi atvēruši vārtus spāņiem. Atkāpjaties kalnos! Nav vairs citas izejas!

Pedro (*parādas augšā pie Kurzemes karoga*). Forts ieņemts! Nost ar šo lupatu! (*Met karogu lejā. Kubulnieks šauj. Pedro krīt karogam līdzī. Kubulnieks paķer karogu un prom.*)

Jānis. Kas šie notiek?

Izabella (*aiz viņa*). Forts kritis. Še valdām mēs.

Jānis. Jūs? — Nolādētā, tu mani ar nodomu aizvēli prom?

Izabella. Pārnāc pie mums. Tu esi par labu, lai mirtu.

Jānis. Lai es kļūstu nodevējs? Nekad! Nost no ceļal!

Izabella (*pistoli rokā*). Ne soli!

Jānis. Nost no ceļal! (*Izsit viņai pistoli no rokas un nodur to. Prom. No visām pusēm grūst iekšā spāņi. Forts deg.*)

VI

Izpostītā Tobago salā. Kaps ar diviem krustiem.

Jānis. Neviena cilvēka! Viss izpostīts. Es nezinu, cik ilgi esmu klīdis apkārt. Saule ir aususi un nogājusi atkal un atkal, bet no Jēkaba forta vēl arvienu kāpj melni dūmi. «Mazais visu laiku sauc tevi» — tā viņa sapcīja. Ak, kur, kur jūs abi esat? Es nevaru postažā un gruvešos nekā atrast. Viņa kurbīte — tas ir vienīgais, ko atradu te zemē. (*Spiež kurbīti pie lūpām.*)

Aumalis (*nāk salicis, pilnīgi baltiem matiem*). Jāni, tu vēl šie? Bēdz! Bēdz drīzāk prom! Tevi meklē pa visu salu.

Jānis. Aumaļtēv! Kur viņi ir? Saki: kur viņi ir? Jēkapiņš sauc mani. Viņš nevar bez manis gulēt. Viņš katru vakaru aizmieg man pie krūtīm. Kur ir Līna un mazais? Vai viņi aizvesti prom?

Aumalis. Viņi aizvesti tālu, tālu prom.

Jānis. Uz kurieni? Es došos turp.

Aumalis. Tu nevari turp tikt, Jāni! Vīram ir labi, ja viņš zin visu uz reizi. Skaties: tu, pats nezinot, esi pie viņiem atnācis. Te viņi gul. Vakar mēs viņus te atnesām un aprakām. (*Jānis nokrīt ceļos pie kapa.*) Klieudz, Jāni! Raudi. Kāpēc tu neraudi?

Jānis. Nav asaru, Aumaļtēv. Mana sirds pēkšņi kļuvusi salta un nežēlīgi cieta. Kā viņi mira?

Aumalis. Es nestāstīšu tev to. Kāpēc tev tas jāzin.

Jānis. Tātad viņi mira briesmīgā nāvē. Mazo varbūt nodūra tūlīt, bet Līnu mocīja ilgi? Tu neatbildi, Aumaļtēv? Jā, tā tas ir. Vai visi kurzemnieki krituši?

Aumalis. Nē, Kubulnieks, Skreijas Andrejs un Bārbele aizīrās uz Tortugas salu, kur daudz drošsirdīgu un atriebīgu vīru esot.

Jānis. Aumaļtēv, dosimies turp.

Aumalis. Nē, dēls. Manējie guļ tepat, dažus soļus tālāk, un es esmu par vecu, lai no viņiem šķirtos.

Jānis. Nu tad dzirdi, Aumaļtēv: es pildu šo kurpīti ar zemi no viņu kapa un nēsāšu uz krūtīm tik ilgi, kamēr pukstēs mana sirds. Lai šī zeme dedzina manu sirdi ar neredzamu uguni! Visas debesu un apakšzemes varas, klausaities! Es gribu līdz ceļiem bradāt spāņu asinīs! Es gribu būt briesmīgāks par briesmīgu, kas mīt zemes virsū! Lai nolādēta ik diena, kad mana roka nebūs nāvējusi nevienu spānieti! (*Tālumā briesmīgs grāviens. Debesīs atmirdz ugunis.*)

Aumalis. Tur uzsprāga gaisā Jēkaba forts. Ej, dēls! Un sveicini Kurzemi, ja vēl kādreiz to redzi. (*Abi apkampjas.*)

TREŠAIS CĒLIENS

I

Šķirot vēstures lapas.

Pār pasauli mūžības vēji skrien,
Un smagas to spārnu vēdas.
Ik vakaru asinīs saule brien
Un atstāj sarkanās pēdas.

Ik mirkli kāds pasaules jūrās mirst,
Tver kuģi likteņa roka —
Krīt kapteinis jūrā, un buras irst,
Vējš miroņa galvu loka.

Bet asins kvēlās, kas lija daudz,
Zied atkal dzīvības traukā,
Un mūžības jūrā virs mašiem trauc
Melns vēzis sarkanā laukā.

II

Tortugas salā.

K u b u l n i e k s. Bukanieši, krasta vīri, drošie jūras sirotāji! Paldies, ka mūs, kurzemniekus, uzņēmāt savā pulkā. Līdz šim es biju tas briesmīgākais kurzemnieks, ticiet man — bet tagad ieradies man draugs Jānis, un es jūtos kā pīle pret vanagu. Tu esi pavisam cits cilvēks, Jāni. Kas tev noticis?

J ā n i s. Zeme dedzina man sirdi. Bet tu to nevari saprast.

K u b u l n i e k s. Zeme dedzina sirdi? Nē, to es nevaru saprast. Man zeme deg zem kājām, to gan es saprotu. Sakait, vai kāds nav redzējis tādu garu, garu holandieti?

N o. Tik tiešām kā mani sauc Žani Dāvidu No, es esmu redzējis tik daudz garu holandiešu, cik tu stārķu savā mūžā.

K u b u l n i e k s. Nē, es meklēju to visnekrietnāko garo holandieti. Viņš nodūra manu sievu — to vislabāko sievu pasaulē. Viņai vajadzēja tik paskatīties virsū, un viņa tūlīt raudāja, saproti?

N o. Holandietis nodūra tev sievu? Blēņas! Man ir pagalam veselas sešas sievas.

S a r k a n ā k a ķ e (*bukaniešu meita sarkaniem matiem un lielā sarkanā lakatā*). Pagalam? Jā, tu tās nospēlēji uz kārtīm. Vakar līdz pusnaktij es biju tava sieva, pēc tam tu mani paspēlēji Pikaram. (*Apkampj Pikaru.*)

N o. Nieki. Pēc vecas bukaniešu paražas pa trim viena sieva. Tāpēc viena vairāk vai mazāk, ek, ko tur!

J ā n i s. Klusu!

N o. Ko tu teici? Neviens cilvēks visā mūžā man vēl nav teicis: klusu!

J ā n i s. Tad tu diemžēl par vēlu to dzirdi. Bet nesper soli tuvāk, citādi ar taviem zobiem varēs izbrugēt krast-mālu.

N o. Viņš ir traks, ko? Tīri žēl nosist tik jaunu cilvēku.

J ā n i s. Spāņi nomaitāja man sievu... un dēlu... bet tu esi vēl nekrietnāks par spāņiem, tā runādams.

N o. Spāņi nomaitāja tev sievu? Spāņi? Kāpēc tu to tūlīt neteici? Še mana roka, veco zēn, un piedod manus vārnus. (*Sniedz viņam roku.*)

P i k a r s. Še arī mana roka. Tu zini, kas es esmu?

N o. Tas ir Pikars, saukts jūras bandīts. Viņš pārcirtis trīs spāņus ar vienu zobena vēzienu.

P i k a r s. Bet, ja Žanis Dāvids tev dod roku, tas ir tikpat kā pats elles ķēniņš tevi sauktu par brāli.

K u b u l n i e k s (*Jānim*). Jā, es gan taisījos ņemt lāpstu un tevi aprakt. Bet skaties, kā tas ir: tev nodur sievu spānietis — tu esi vīrā, man holandietis — ne šis, ne tas.

N o (*Jānim*). Nebēdā, draugs. Mēs par tavu sievu simts spāņus aizsūtīsim turp, kur viņu ar bazūnēm gaida. Un par dēlu tikpat.

J ā n i s. Par maz! Šai jūrai jāpaliek sarkanai no asinīm — tad man būs gana. Zeme dedzina man sirdi.

Pikars. Velns! Pat lielais pirāts Lolonnē tik nāvīgi nerunā.

Kubulnieks. Es jau jums teicu, ka tārpi aiz bailēm līdīs zemē iekšā, kad viņš sāks runāt.

Jānis. Hei, vecie jūras vilki, kas ir? Vai nepietiks pīpes glāstīt un sarkanās meitas milēt? Vai nav laiks grābt velnu aiz ragiem un ar nāvi padejot?

Kubulnieks. Va velns! Nudiel! Derētu gan pielikt spāņiem zemes piķi pie astes.

Sarkanā kaķe (*Pikaram*). Nebrauc vēl. Tu solīji līdz pilnam mēnesim palikt pie manis.

Pikars (*nokrata viņas roku*). Pievāc savu taustekli. Ar to puisī vērts parunāt. Ko tu saki, Žani Dāvid?

No. Par maz vīru. Vairāk kā deviņus nevaram salasīt.

Jānis. Pilnīgi pietiek, lai iegūtu spāņu fregati ar divdesmit stobriem.

Kubulnieks. Tu esi traks, Jāni. Man nu vienreiz Dievs devis lielu miesas spēku, bet tu esi traks.

Jānis. Vai bukanietis necīnās viens pret trim un pieciem spāņiem? Vai tāds nav bukaniešu likums? Un, ja vajadzīgs, viens var cīnīties pret septiņiem.

No. Nu, nažu vīri un zobenu vīri! Tas kurzemnieks man liek asinīm iedegties dzīslās. (*Staipīdams rokas.*) Ek, kā derētu pamēģināt!

Bārbele (*stiepj ar Skreijas Andreju lielu katlu*). Sanāk pie ēšanas, ladroņi, sanāk pie ēšanas! Tik zināt, ka gulšņāt pa zemi un sūkt savus čibukus. Būtu reiz ķērušies pie darba. Pazaudēs šo bruņurupuču zemi tāpat kā Tabakas salu.

Skreijas Andrejs. Ej nu, siev', nelec vīriem acīs. Tie paši zin, ko dara.

Kubulnieks. Dod savu vīru jūras govīm, Skreijien. Te iet tādas valodas, ka vairs ēšana nav prātā.

Jānis. Cik tālu līdz lielajam jūras ceļam?

No. Nieki. Pie laba vēja tikai dažas glāzes.

Jānis. Ap vakaru mēs varam jau sēdēt uz fregates un skaitīt dukātus.

Pikars. Bet spāņi peldēs ap mums vēderiem gaisā kā roņi.

Jānis. Nu, kas ir? Kur vīri runā, tur nav garu valodu. Kas grib mēģināt jūras laimi, dod kopā rokas.

Bārbele. Vai laba sieva kā tēmētāja jums nebūs vajadzīga?

Sarkanā kaķe. Skaties, šī ar' taisīsies jūrā līdzī.

Bā r b e l e. Kurzemes sievas jau nav tādas lindraku bodes kā jūs, franču strupastes.

K u b u l n i e k s (*Sarkanai kaķei*). Dzirdēji, ko? Ar viņas mēli tu skrieties neej. Tu būsi tepat pie Portorikas, bet viņa jau pie Dundagas.

J ā n i s. Nu, ko tu domā, Andrej?

S k r e i j a s A n d r e j s. Bagāti jau mēs kļūsim, bet arī slepkavnieki paliksim. Kā tev šķiet, tas nav negants asinsgrēks?

J ā n i s. Man ne. Man nāvēt spāņus nav nekāds grēks. Par to man Dievs katru grēku piedos.

K u b u l n i e k s. Cik es saprotu, tad tai lietā nav skaidrības arī svētos rakstos. Vienā vietā stāv rakstīts: «aci pret aci, zobu pret zobu», bet otrā: «man pieder tā atriebšana», tā saka tas kungs.

N o. Lai tas kungs atriebj, kur viņam parocīgāk, mēs pastrādāsim te ap šo krastu.

S k r e i j a s A n d r e j s. Bet elle un viņas sodība?

B ā r b e l e. Par to viņu pasauli jeb elli, ar kuru mācītāji baida baznīcēnus, es gan nebēdāju: tam kungu Dievam nemaz tik daudz to velnu nav, lai varētu uz uguns izcepināt visus, kas ar varu pie mantas tikuši.

P i k a r s. Tai sievietai ir teicamais! Vai ar pistoli viņa tikpat labi šauj kā ar mēli?

B ā r b e l e. Paskaties. (*Izvelk no brunčiem līku dunci.*) To es saucu par līko Pēteri. Par divdesmit soļiem es tev ar to trāpīšu starp piekto un sesto ribu. Es tik saku: līko Pēteri zobos un augšā uz spāņu klāja!

P i k a r s. Tad nav ko kavēties. Tā atsver trīs vīrus. Bet kas būs mūsu priekšnieks?

N o. Pēc kara darbiem un rētām tas pienāktos man, bet es redzu, ka šis tur (*rāda uz Jāni*) par traku karsts uz spāņiem. Un, ja kādam pieder atriebšana, tad viņam. Lai iet kurzemnieks.

P i k a r s. Labi. Un par Kurzemes Jāni mēs tevi sauksim, kas franču mēlē «Jean de Courlande» būtu.

J ā n i s. Bet tad klausaities, jūs, bukaniešu vīri, pirmo, kam būs sejā bailes skatāmas, es nonāvēšu ar šo pašu roku. Kam bail, lai nekāpj laivā iekšā!

K u b u l n i e k s. Jāni! Kas to varēja domāt, ka no tevis tāds vīrs iznāks? Ved mani kaut pret visu Spāniju, es iešu tev līdz!

S k r e i j a s A n d r e j s. Lai notiek! Ja spāņu kungi medī mūs, tad iesim arī mēs pamedīt viņus.

N o. Rokas kopā! Un nu lai atskan bukaniešu zvērests:
Visilgāk dzīvo tas, kas pirmais šauj un cērt.
V i s i. Šauj un cērt!
N o. Zeme pieder tam, kas cīņā neskatās atpakaļ.
V i s i. Neskatās atpakaļ!
N o. Debesis tam, kas liek savu dzīvību par visiem!
V i s i. Dzīvību par visiem!
N o. Un nu seno bukaniešu dziesmu «Pie Tortugas bij
zaļas pļavas».

B u k a n i e š u d z i e s m a

Pie Tortugas bij zaļas pļavas,
Tur bukanieši satikās.
Un rindā sasliet pīpes savas
Tiem zaļā krastā patikās.

Pie Tortugas bij zaļas pļavas,
Tur viegli vīna vātis velt,
Un vīriem, gurušiem no slavas;
Ar vienu roku meitas celt.

Pie Tortugas bij zaļas pļavas,
Tur bukaniešu likums svēts:
Kad apnīkst pīpes, vīns un skavas,
Īsts vīrs uz spāņu kuģa lec!

III

Uz jūras laivā.

J ā n i s. Vēju māte ir ar mums. Laid drošāk!
K u b u l n i e k s. Kas ir žigls un gaišacains vīrs, lai rāp-
jas mastā. Man šķidras acis, es nevaru tālu redzēt.
P i k a r s. Laid mani. (*Rāda gaisā.*) Es redzu pūku eņģe-
lim pie labā spārna. (*Rāpjas mastā.*)
N o. Mēs esam piecas glāzes braukuši. Te vajag kuģu
ceļam būt.
J ā n i s. (*Pikaram.*) Ko tu redzi?
P i k a r s. Vējš ieskrēja acī. Pag, jāizslauka asara.
B ā r b e l e. Neblēņojies, saki ātri. Citādi es kāpšu
mastā.
P i k e r s. Ahoi — kuģis!
J ā n i s. Kuģis? Kāds?

Pikars. Spāņu.

Jānis. Skaidri redzi?

Pikars. Skaidri.

Jānis. Brauc uz mūsu pusi?

Pikars. Nāk kā deviņi velni mums virsū.

Jānis. Kāp zemē. — Pacelt bukaniešu flagu! (*Mastā uzvijas melns karogs ar miroņa galvu.*) Skaitiet pirātu lūgšanu.

No. Kungs, dod mums šo kuģi ar visu zeltu.

Pikars. Ar zeltu, sudrabu un dārgām pērlēm...

Bārbele. Ar tabaku, vaniļu un visām citām mantām.

Kubulnieks. Visām citām mantām, kas mums pašas pa jūru virsū skrien...

Skreijas Andrejs. Tik tiešām mēs negribam nāvēt nevienu, kas uz tā kuģa...

No. Bet, ja jānāvē būs, tad mēs to ātri darīsim...

Pikars. Mēs to ātri darīsim, lai viņi mazāk moku cieš...

Skreijas Andrejs. Un visus tos, kas būs saņemti gūstā...

Bārbele. Tos mēs nemaitāsim nost, bet jūrā sviedīsim, lai malā peld...

Kubulnieks. Un, kas malā nevar izpeldēt, tā viņa paša darīšana. Āmen!

Visi. Āmen!

Jānis. Kas tas ir? Jums trīs balsis?

Skreijas Andrejs. Par traku liels kuģis virsū nāk.

Jānis. Klusu! (*Tālumā lielgabala grāviens.*) Viņi sāk šaut. Musketes pie vaiga! Un šaut uz kanonieriem! (*Šāvienī.*) Vēlreiz! Ātrāk šaut! Kas tas ir? Jūs esat bāli kā zivju vēderi. Nu tad redziet! (*Paķer pistoli un šauj laivas dibenā.*) Lai plūst iekšā ūdens! Ejiet dibenā, ja jūs esat zaķapastalas, ne vīri! Ķekšus rokā! Cirst! Uz priekšu! Mūsu laiva grimst! Visi man pakaļ! Ahoi!

Visi. Ahoi! (*Lec uz spāņu kuģa.*)

Jānis. Kam dzīvība dārga, lai padodas!

Visi. Lai padodas!

Bārbele. Es šaušu pulvera mucā, un kuģis uzskries gaisā! Padodas!

Spāņi. Mēs padodamies. (*Paceļ baltu karogu.*)

Jānis. Nākat ārā pa vienam. — Kas tu esi? Mūks?

Mūks. Dieva kalps Hironīms Pontaless.

Jānis. Lec jūrā pie zivīm. Ātri! (*Mūks lec pār malu.*) Nākošais. Kas tu esi?

Kapteinis. Šī kuģa kapteinis.
 Jānis. Kam kuģis pieder?
 Kapteinis. Donam Alonzo Kvakarecam, augstdzimum-
 šam senjoram, bijušam Tobago salas pavēlniekam...
 Jānis. Velnš un elle! Viņš uz kuģa?
 Kapteinis. Nē.
 Kubulnieks. Garais holandietis uz kuģa?
 Kapteinis. Nē.
 Kubulnieks. Nu pagaidi, ja tu melo, kaķa dvē-
 sele! (*Metas meklēt.*)
 Jānis. Kas ir ar Tobago salu?
 Kapteinis. Nopostīta līdz pamatiem. Angļi uzbruka
 mums un neatstāja akmeni uz akmeņa.
 Jānis. Taču ir taisnība pasaulē! Uz kuriem braucat?
 Kapteinis. Uz Lagvairu. Tur senjoram lieli īpašumi.
 Jānis. Krava?
 Kapteinis. Septiņas mucas sudraba, divdesmit tūk-
 stoši mārciņas kakao, cukurs, tabaka, rums.
 Jānis. Pietiek. Pār malu! Visus pār malu! (*Spāņus
 sviež pār malu.*)
 Bārbele. Tur ir sieva ar bērnu. Ko ar to iesākt?
 No. Pār malu!
 Jānis. Pār malu! Nē, lai paliek. Un lai neviens viņai
 neiedrošinās piedurt pirkstu.
 No. Tāds nav bukaniešu likums, Jean de Courlande.
 Jānis. Bet tāds ir kurzemnieku likums. Uz priekšu!
 Uz Lagvairu! Dzīt briedim pēdas! Ahoi!

IV

Pie Lagvairas vārtiem.

Jānis. Pulvera mucas pie vārtiem. Tā. Un stāviet ar
 degošiem degļiem klāt. Lai mēģina nedot izpirkšanas
 maksu, tad mēs viņiem parādīsim. Ko viņi sola?
 Kubulnieks (*stāv uz mūriem, sauc iekšā pilsētā*).
 Ko sola? Nu, ātrāk! Ja ne, uzspers jūs visus līdz māko-
 ņiem.
 No (*aiz vārtiem*). Viņi sola piparus, vērsu ādas, vani-
 ļas lūkus.
 Kubulnieks. Mēs viņus pašus samalsim piparos, lū-
 kus tādus! (*Jānim.*) Ko ar viņiem iesākt?

Jānis. Prasi, vai izdos ar labu. Kvakarecu, vai ne.

Kubulnieks. Un garo holandieti! (*Sauc iekšā pilsētā.*) Vai dos ārā elles bandītus, vai ne?

No. Viņi krata galvas un sakās nezinām, kur tie palikuši.

Kubulnieks. Blēnas! Pilsēta ir tā apsēsta, ka pele nevar tikt laukā, ne vēl divi tādi kamieļi.

Bārbele. Kad nē — nē, spers klāt mucām degļus, lai pavizinās pa gaisu. (*Pilsētā liela brēkšana.*)

Kubulnieks. Klusu! Ko ar viņiem iesākt?

Jānis. Darīt tāpat, kā visi bukanieši mēdz darīt: uzbeigt ik trešo!

Kubulnieks. Uzbeigt ik trešo! (*Pilsētā atkal vaimanas.*) Klusu! Ja tad vēl nebūs visi kvakareci klāt, uzbeigs ik otro.

Bārbele. Un varbūt ik pirmo!

Kubulnieks. Un varbūt ik pirmo! Ko sola tagad?

No (*vārtos*). Nu nāk sudrabs ar vālu.

Kubulnieks. Tad lai spēlē mūzika! Kas tā par laupīšanu bez trokšņa?

No. Spēlējiet savas nolādētās spāņu serenādes, un mēs pa to laiku dejosim ar sudrabu prom. (*Pilsētā sāk spēlēt mūzika.*)

Jānis. Nu, kas tur ir?

Pikars. Simts septiņdesmit sudraba ķieģeļi, kas katrs pa trīsdesmit mārciņām velk.

Bārbele. Tā kā tu nepārskaities! Ja būs mazāk, nāks uz tavas birkas.

Pikars. Divas mucas zelta. Tās veļ tieši no Kvakarecu pils.

Jānis. Kvakarecs mūsu atbraucienu vēl ilgi pieminēs.

Kubulnieks. Nu, ja nāk zelts, tad drīz būs arī pats kungs klāt.

Skreijas Andrejs (*vārtos*). Kā trešais nāk viens indiānis. Uzbeigt vai ņemt divus nākošos?

Jānis. Ņem divus nākošos. (*Skreijas Andrejs izlaiž indiāni pa vārtiem.*) Nē, draugs, ar tevi mēs nekarojam. Pārgāja auksts pār kauliem, ko? (*Indiānis skaļi nokliedz kaut ko nesaprotamu.*) Nekas, pagaidi tepat. Mēs tev par bailēm kaut ko atmetīsim. Nu, kas tur vēl?

Kubulnieks. Tur viens spāņu bestija saka, ka nesot ne pesetas pie dvēseles, bet man šķiet ka viņam naidīgas acis. Ko darīt?

Bārbele. Padedzināt rokas un kājas sausām palmu lapām — nāks pesetas skanēdamas.

Kubulnieks. Va velns! Nudie! Tai vajag gan būt karstai ugunij. Lai notiek! (*Prom.*)

No. Viņi tur kliež, ka ladroniem palīdzot pats elles kungs. Paskat, kādi smaragdi! Kā baložu olas. Es zinu, tos rok Andu kalnos, netālu no Meridas. Tie katrs vērts piecu spāņu dzīvības.

Jānis. Es atdotu tos visus, ja tikai dabūtu Kvakarecu rokā!

Kubulnieks (*nāk ar lielu naudas podu*). Palmu lapas līdzēja. Re, kas par dukātu podu! No tiem puse pienākas Bārbelei.

No. Velns, tie ir smalki dukāti! Valadoidā kalti — es zinu.

Kubulnieks. Tu ar' visu ko zini.

No. Nav tādas naudas, kas nebūtu tecējusi man caur pirkstiem. Es tev naktī melnā tumsā pateikšu, cik kurš gabals velk un kurā gadā kalts.

Jānis. Nest visu uz kuģa un kraut iekšā. Ja nebūs vairs kur likt, tad metīs mieru.

Pikars (*vārtos*). Te viens moris gadījās kā trešais. Ceļos krizdams, lūdz, lai žēlojot. Viņš par to atklāšot svarīgu noslēpumu.

Jānis. Lai stājas priekšā!

Garais holandietis (*pārgērbies par mori, nokrīt ceļos*). Lai tava žēlastība neierauga ar ļaunu acis melno vīru, kas grib tev vēstīt svarīgas ziņas.

Jānis. Stāsti.

Garais holandietis. Bet vai baltais vīrs nebūs nikns, ja melnais vīrs viņam patiesību sacīs?

Jānis. Runā. Mans goda vārds, ka tu kļūsi brīvs.

Garais holandietis (*sit sev pie krūtīm*). Melnais vīrs ir bende.

Jānis. Bende? Kā bende?

Garais holandietis. Dona Alonzo Kvakareca, augstdzimušā senjora, lai velns viņu neapnīkst cepināt uz dakšām!

Jānis. Un kas tev jākar, ja tu esi bende?

Garais holandietis. Lielais cilvēku miesnieks Jean de Courlande un viņa banda, kas izlaupīja senjora kuģi.

Kubulnieks. Nolādētais mori, tu būsi jau simts gadu karājies, kad mēs vēl staigāsim apkārt.

Jānis. Mierā, Ģirt — viņam ir mans goda vārds.

Kubulnieks. Bet pagaidi, pagaidi — viņš man liekas tā kā pazīstams.

Garais holandiešis. Manām melnajām acīm nav bijis tas gods redzēt tavu balto ģīmi.

Kubulnieks. Pacel abas rokas gaisā un zvēri, ka tas taisnība.

Garais holandiešis (*paceļ abas rokas gaisā*). Lai mani nosper lielais debesu gars!

Kubulnieks. Klausies, bet tev tak viena plauksta balta.

Garais holandiešis. Tas man no dzimšanas. Māte man mazam aplēja roku ar vārošu ūdeni.

Kubulnieks. Nāc, draudziņ, es tevi apliešu visu ar vārošu ūdeni. Varbūt tu paliksi viss balts. (*Velk viņu aiz rokas uz vārtiem.*)

Garais holandiešis. Vai, vai! Mana cilts nepanes vārošu ūdeni. Mana cilts nepanes nekādu ūdeni!

Kubulnieks. Nāc, draudziņ, nāc. Es tev galvoju, ka panesīsi. (*Izrauj viņu pa vārtiem ārā. Pēc mirkļa atpakaļ.*) Skaties, Jāni — balts! Pats garais!

Jānis. Man zēl, Ģirt, bet es viņam devu vārdu, un bukanieša vārds — zelta vārds, bet kurzemnieka vēl vairāk. Man viņš jālaiž vaļā.

Kubulnieks. Nevar būt, ka tāds elles prauls jālaiž vaļā. Viņš nodūra manu sievu, un tad šo laidīs vaļā! Bukanieši, nāk šurp un spriež tiesu pēc taisnības.

No. Tā lieta ir pavisam vienkārša. Kurzemes Jānis viņam deva vārdu, un bukanieša vārds — zelta vārds, tas jātur. Jānis laiž viņu vaļā... (*Kubulniekam.*) Bet tā kā viņš tev nodūra sievu, tad tu vari viņu ņemt un darīt, ko gribi. Ahoi!

Visi. Ahoi!

Kubulnieks. Nāc, draudziņ, nāc. Es jau sen gribēju tevi padarīt īsāku, un nu tas brīdis ir klāt. Nebaidies, ne jau par galvas tiesu, bet tikai par vienu sprīdi. Man gan tas sprīdis padevies tāds lielāks, bet tāpēc es tev atļaušu izvēlēties: no kura gala tu gribi, lai tev sprīdi noņem?

Garais holandiešis. Bīstaties Dievu. Viņš augšā redz tos briesmu darbus, ko jūs te strādājat.

Jānis. Ar Dievu tu mūs te nekaunini. Ja vajadzēs, mēs nolīgsim mācītāju uz procentēm, kā citur bukanieši dara, un tas mums piedos grēkus tik smalki, kā nekur nepiedod.

No. Tu domā, Tortugā nav baznīcas? Nākošu svētdien tur aizlūgs arī par tavu dvēseli. Un, kad mēs šausim salūtu par godu jaunavai Marijai, tad pieliksim uz tava rēķina vēl vienu šāvienu klāt.

Garais holandietis. Žēlojiet mani. Es jums atklāšu vēl vienu noslēpumu.

Kubulnieks. Tu jau atklāji, ka esi bende. Varbūt tagad atklāsi, ka esi cilvēkēdājs? — Nāc, draudziņ, nāc. Kā tad bij: no kura gala metīsim to sprīdi?

Garais holandietis. Pagaidi. Jums tomēr nav acu pierē. Ticiet man, es esmu vairāk moris nekā tas tur indiānis.

Kubulnieks. Ko tu teici? (*Iet klāt indiānim.*) Labdien, draugs. Kā tad tevi sauc? (*Indiānis kliež kaut ko nesaprotamu.*) Nē, tā es arī protu. (*Imitē viņu.*) Pagaidi, kas tad tev tur ir zem tām spalvām? Ā, Dons Alonzo Kvakarecs, augstdzimušais senjors — man tas gods.

Jānis. Kvakarecs? — Bukanieši, šurp! Pārtraukt laupīšanu! Tas ir viņš, ko meklējam!

Dons Alonzo. Neķeraties man klāt! Jūs nedrīkstat ķerties man klāt!

Kubulnieks. Nē, kas nu tik augstdzimušam senjoram ķersies klāt, ja viņam pašam savs bende. Tad nu pielūko, garais: jo smalkāk tu viņu pakārsi, jo vieglāka būs tava nāve. Nu ceļā, senjori, ceļā! Lai iet atkal mūzika vaļā! Kas tā par nāvi bez trokšņa? (*Līdz ar Donu Alonzo un garo holandieti prom.*)

Pikars (*vārtos*). Redziet, ko viņi dara ar savējiem! Vai tie nav zvēri?

Jānis. Kas tur ir?

Pikars (*ieved cilvēku apdegušiem matiem, iekritušām acīm, zobenu rokā*). Tas ir Lagvairas komandants. Viņš gribēja vēl cīnīties ar mums, bet tie zaķapastalas nolēmuši padoties. Tad viņi to ieslodzījuši un pielaiduši mājai uguni. Mēs viņu ar mokām izglābām. Viņš vairs neredz. Viņš ir akls.

Jānis. Cepures nost, bukanieši! Padzirdiet viņu, smērējiet ar eļļu viņa vātis. Un maisu sudraba naudas pie viņa kājām! (*Augšā uz mūriem.*) Bet jūs — jūs spāņu salašņas! Mēs gribējām saudzēt jūs un aiziet, šo pilsētu nepostījuši. Bet, ja jūs tā darāt savam komandantam, tad var iedomāties, ko jūs darītu mums. Tāpēc klausaities: neviens netiks vairs no šejienes ārā! Mēs tūlīt liksim pulvera mucām degļus klāt, — un jūs sadegsiet kā truši savās alās!

No (*viņam līdzās*). Ja ir kādas spāņu meitas, kas grib bukaniešiem līdzī braukt, lai skrien ārā! (*Dažas meitas izskrien.*) Tā. Pietiek! (*Bukanieši bīda pulvera mucas pa vārtiem iekšā.*)

Jānis. Degļus pie mucām! Ahoi!

Visi. Ahoi! (*Sprūdziens. Aiz vārtiem gaišas liesmas.*)

V

Uz bukaniešu kuģa klāja.

Dzīru dziesma

Vīns ir sārtāks vakarā,
Tavas lūpas rītā . . .
Bukan, bukan, bakarā!
Iedzer, meiča glītā!

Vīns ir saldāks vakarā,
Tavas lūpas rītā . . .
Bukan, bukan, bakarā!
Skūpstī, meiča glītā!

Vīns reibst vairāk vakarā,
Tavas lūpas rītā . . .
Bukan, bukan, bakarā!
Prozīt, meiča glītā!

Kubulnieks. Vēlreiz! Vēlreiz to pašu! Tā ir atkal dziesma, kas rauj elpu cieti.

No. Kas tad ir: vai dunču deju neviens nedejos? Kad mēs Marakaibo pilsētu izlaupījām, tad veselu nedēļu dunčus svaidījām.

Jauna spāniete. Tu gribi ar mani dejot? Tev nav bail?

No. Man bail? Paprasi tiem, kas Lagvairā sadega, vai man ir bail, vai nav.

Jaunā spāniete. Es tevi brīdinu: mans duncis tev trīsreiz taisni gar sirdi.

No. Meitiņ, tad es tevi jau sen būšu nodūris.

Jaunā spāniete. Mani? Tad jau tu arī savu ēnu varētu nodurt. Sāc! (*Uztraucoša deja. No ar dunci metas spānietei virsū, bet tā kā kaķe vienmēr izvairās, tad pielec*

pie No un dur viņam dunci taisni sirdī, ļaujot tam pēdējā mirklī noslidēt garām. Kad tas trešo reizi noticis, vērš dunci pret savu sirdi un metas zemē. Pilnīgs iespaids, ka nogalinājusies. Tad smiedamās augšā.)

Visi. Bravo! Vivat!

Kubulnieks. Nu re, ka pazaudēji, Žani Dāvid.

No. Vai es šo citādi būtu saucis ārā no pilsētas, ja nezinātu, kas tai aiz ādas! Nu sadzer, trakā kara draudze, sadzer! Šis dzīres ir par godu Laimas mātei, kurai dots arī Fortunas vārds, un mēs esam laimes bruņinieki — gentlemen of fortune. (Visi dzer.)

Jānis (viens sēž kuģa galā).

Es laimīgāks par visiem,

No Laimas lutināts. (Skumji atspiež galvu rokās.)

Bārbele (nāk ar Skreijas Andreju no apakšas). Kas par traku, tas par traku! Tur apakšā viens ieogrūda tūkstoš piastru spāņu maitai par to, ka šī — šī — nu, jūs jau saprotat. (Rāda, kā dejo.)

No. Ko tad šī? Kas tad tur bij?

Skreijas Andrejs. Viņa nodancoja kā sieviešu cilts māte Ieva.

Kubulnieks. Bukan, bukan, bakarā! Prozit, meiča glītā! Un tu to redzēji pats savām acīm, Andrej?

Skreijas Andrejs. Kas to deva! Man aizsēja acis ar lakatiņu.

Kubulnieks. Bārbele, Bārbele, tu nu esi gan! Cilvēks šodien, var sacīt, kāvies kā zvērs, katru trešo spānieti nomaitājis, bet tu negribi viņam ne to vismazāko prieciņu atvēlēt. Bet varbūt tu par simts piastriem pati esi cilts māte Ieva, ko? (Žvadzina kabatā naudu.)

Bārbele. Ak tu tavu briesmīgu cilvēku! Pa jūru jūrām braucis, ļaudis bendējis, grēku nastu uzkrāvis — bet mute kā šķūnis vaļā un vaļā. Vai vismaz tagad, kad Anglijas ķēniņš ģenerālpardonu devis, tu nevarētu ņemt un pierauties?

Kubulnieks. Kas par ģenerālpardonu? Ko tu tur stāsti?

Bārbele. Vai tad jūs nezināt? Apakšā to vien runā. Tāpēc jau tur tik traki iet. Anglijas ķēniņš ģenerālpardonu devis, ka visi jūras sirotāji var atkal par godīgiem cilvēkiem palikt.

Kubulnieks. Va velns! Nudie?

Bārbele. Un pat zemi dabūšot, ja gribot angļu kolonisti būt. Mēs ar Andreju pie savas bagātības gan netai-

sāmies vairs uz svešas zemes sēdēt, bet brauksim atpakaļ uz Kurzemi, kur hercogs Jēkabs esot atkal pie rektes ticis.

Jānis (*uzlēc kājās*). Uz Kurzemi! (*Atkal nosēžas un atspiež galvu rokā.*)

No. Ja tāda tā lieta, tad es precos septīto reizi un došos uz Jauno Angliju.

Kubulnieks. Ko tad tu precēsi, trakais?

No. Ko tur daudz meklēs! (*Rāda uz jauno spānieti.*) Šo pašu.

Kubulnieks. Spānieti? Nu, vai zini! Visu mūžu viņš kaujas ar spāņiem un beigās apprec spānieti. Trakāk nu gan tie nokautie spāņi tev nevarēja atriebties.

No. Cik tad šī ilgi man būs? Zini, es esmu aplam karsts uz kārtīm. Kad es sēžos pie galda, tad varu miesīgu māti paspēlēt. Kas ir, vai neizmetisim?

Kubulnieks. Nē, lai paliek.

No. Kāpēc?

Kubulnieks. Ja tu taisnību gribi zināt, varu arī pateikt: es negribu to tavu cilts māti vinnēt.

Visi. Bravo! Vivat!

Pikars (*nāk no apakšas, jau diezgan iereibis*). Vai te ir kāds dzērājs, vai nav? Es tūlīt gulšos blakus mucai, šaušu tai sānos caurumu un dzeršu no strūklas. Kas grib turēt man līdzī?

No. Neplāties. Es ne tikai turēšu līdzī, bet izdzeršu mucu ātrāk nekā tu.

Pikars. Tu ātrāk nekā es? Uz tūkstoš piastriem! Še roka.

Kubulnieks. Ko? Tu biji tā Ieva, kas apakšā tos tūkstoš piastrus nopelnīja?

Pikars. Nē, es tos samaksāju, bet dabūju atpakaļ.

No. Kā tā?

Pikars. Es nupat to skuķi apprecēju.

No. Velns, viņš man aizsteidzies priekšā.

Pikars. Un būšu priekšā arī ar mucu. Nāc lejā! Nāk visi līdzī, kas nav bukaniešu derības redzējuši. (*Visi prom, izņemot Jāni un Kubulnieku.*)

Kubulnieks. Ko tu sēdi te viens, Jāni?

Jānis. Te es varu redzēt sudraba sliedi viņos.

Kubulnieks. Tu vienmēr skaties atpakaļ.

Jānis. Jā, es skatos atpakaļ savā dzīvē un redzu lielu asiņainu sliedi.

Kubulnieks. Nebēdā! Še, dzer.

Jānis. Man nereibst ne no kādas dziras. Zeme, ko es nesu uz sirds, ir smaga kā svins.

Kubulnieks. Bet ko tu domā tagad iesākt? Kurp tu dosies?

Jānis. Izsēdiniet mani Tobago salā.

Kubulnieks. Tu gribi vēlreiz tos kapus redzēt?

Jānis. Jā, vēlreiz tos kapus redzēt.

Kubulnieks. Tu esi savāds cilvēks, Jāni. Es to nevaru dabūt gatavu. Madaļa jau bij laba sieva, briesmīgi laba sieva, tik labu sievu es savu mūžu nedabūšu — taisni jāsmejas: viņai vajadzēja parādīt pirkstu, un viņa raudāja — bet lai es tāpēc ietu un sēdētu pie viņas kapa? Nē, to es nevaru dabūt gatavu.

Jānis. Es skatos uz tevi un domāju: cik tu esi laimīgs cilvēks, Ģirt!

Kubulnieks. Dažubrīd man arī tā sāk likties. Un zini, kāpēc tas tā ir? Tāpēc ka mana sirds vairs ne pie kā nav pieaugusi. Es tagad esmu tā iebraucies pa tām jūrām, ka zēgelēšu un zēgelēšu, un zēgelēšu no vienas pasaules malas uz otru.

Jānis. Un tev nekur negribēsies palikt?

Kubulnieks. Vienu vietu es tomēr zinu, kur beigu beigās gribēsies. Tas būs kaps Kurzemē.

Jānis. Tomēr Kurzemē tu gribi gulēt?

Kubulnieks. Jā, un klajā laukā, saproti. Lai mūsu arāji man ar pāri, lai mūsu vārnas staigā pa augšu, lai mūsu cīrulis trallina kaut kur augstu augstu un tik jautri, kā es esmu dzīvojis pasaulē.

Jānis. Ak Ģirt, veco zēn, man gribas tevi apkampt un noskūpstīt. (*Apkampj un noskūpsta viņu. Lejā skaļas balsis.*) Ej un saki, lai griež uz Tobago salas pusi.

Bārbēle. Nesiet tos lāčus augšā un lieciet zemē. Lai nu guļ savu nāves miegu. (*No un Pikaru uznes augšā un noliek uz klāja.*) Un nu uzdziedāsim viņiem šūpuļa dziesmiņu.

Visi.

Dzēru vakar vakarā,
Piedzēris vēl rītā —
Bukan, bukan, bakarā!
Prozit, meiča glītā!

(*Jānis skumji raugās viņos.*)

VI

Tobago salā pie aizauguša kapa ar diviem apsūbējušiem krustiem.

Jānis. Zeme, kad tu beigsi dedzināt manu sirdi? Vai manām mokām reiz nebūs gala? Līna, Līna, es saucu tevil Jēkapiņ, mans mazais dēls! Es esmu atriebis jūs desmit, divdesmit un piecdesmitkārt, esmu straumēm lējis spāņu asinis, bet mana dvēsele noskumusi joprojām, un miera man nav.

Parādība: Līna ar bērnu.

Līna. Beidz savas naida gaitas iet. Arī mums nav zemē miera.

Jānis. Ko lai es daru, Līna? Es nevaru raudāt un bez asarām sirds nekad nekļūs viegla.

Līna. Beidz savas naida gaitas iet. Mēs sliktam asinīs, ko tu lej mūsu dēļ.

Jānis. Zeme dedzina manu sirdi, Līna. Tu dzirdi? Es nevaru citādi.

Līna. Beidz savas naida gaitas iet. Salauz savu zobenu. Lauz savu zobenu, Jāni! (*Jānis salauž zobenu. Parādība lēni gaist.*)

Jānis. Asaras aizmiglo man acis. Es neredzu vairs jūs. Kur jūs palikāt? Asaras, asaras — cik viegli tās list! Un nolist viss smagums no manis kā migla. Es nenīstu vairs nevienu, Līna. Zeme ir kļuvusi viegla. Redzi, es ļauju tai aiztecēt caur pirkstiem, un tā tek, liegi sanēdama, kā reiz sanēja mūsu jaunās dienas. Es atnesu atpakaļ tavu kurpīti, Jēkapiņ, mans dēls. Tu to pazaudēji tai briesmīgajā naktī, kad nevarēji satikt savu tēti. Es zinu, tev visu laiku sala kājiņa, kamēr es biju prom. Tagad tā vairs nesals. Tagad būs viss, viss labi. (*Tumsā atviz Ventspils. Liegi skan dziesma.*)

Cirvis tēsa priedi,
Cirvis bij mums spožs.
Kuģis spožu sliedi
Nu ies žilbinošs.

Tagad būs viss, viss labi. (*Dziesma skan tālāk. Ventspils viz aizvien gaišāka.*)

Un atkal vanags spārnus pleš,
Tas skrien caur manu sirdi,
Viz atkal Ventā mastu mežs —
Ak hercog, hercog, dzirdi!

Skrien vanags apkārt Kurzemei,
Un nerims viņa gaita,
Un tu pa viņa pēdām ej,
Un līdzās tev bez skaita.

Tā laikos bij un laikos būs:
Kas gājis, pārnāks mājās,
Un viņa mūža guvums kļūs
Vilkts vecais karogs rājās.